

بنیاد خیریه خواجه نصیرالدین طوسی

بودجه ریزی و بودجه نویسی در روستا

فصل اول: بودجه دهیاری ها و کمک به بودجه دهیاری ها

۱-۱ بودجه

کلمه بودجه که از زبان فرانسه، وارد زبان انگلیسی و فارسی شده، به معنی کیف یا ساک خزانهدار بوده است، که دریافتها و وجوه دولتی را در آن قرار می‌دادند و هزینه‌های دولتی از وجوه داخل آن کیف یا ساک پرداخت می‌شده است.

بنا به تعریف ماده یک قانون محاسبات عمومی، بودجه کل کشور برنامه‌ی مالی یک ساله دولت است که درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار را پیش‌بینی می‌کند و هزینه‌های انجام عملیاتی را که منجر به تحقق سیاست‌ها و هدف‌های قانونی می‌شود، برآورد می‌کند. این تعریف، بودجه کل کشور را شامل بودجه‌ی عمومی دولت، بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و بودجه‌ی سایر مؤسسه‌های مربوط می‌شناسد، اما ارتباط عملیات اجرایی دولت را با سیاست‌ها و هدف‌های قانونی در حوزه عمل هر یک از این بودجه‌های سه گانه به طور مشخص و مستقیم معلوم نمی‌دارد، بلکه موضوع را بر پذیرش پیشاپیش این مفهوم استوار می‌داند که کارکردها و عملیات اجرایی هر یک از این سه قسمت، خود به خود همان تعقیب سیاست‌ها و هدف‌های قانونی است. در این مفهوم، دوام تشکیلاتی دولت و عملکرد جاری آن به منزله انجام عملیاتی است که منجر به تحقق سیاست‌ها و هدف‌های قانونی می‌شود و از این رو، اختصاص و واگذاری اعتبار به دستگاه‌های اجرایی به معنای اطمینان از انجام فعالیت‌هایی است که هدف‌های قانونی را تأمین می‌کند، بدون آنکه همزمان، معیار یا قیمت تمام شده‌ای برای ارزیابی و سنجش امور اجرایی تعیین شده باشد. علاوه

بر این، در تعریف قانون محاسبات عمومی آثار بودجه‌ای ساختار حاکمیت سیاسی، حدود مأموریت‌ها و قلمرو اجرایی دولت و ماهیت منابع موجود مورد نظر نیست؛ و بودجه‌ریزی به عملیات لازم برای تنظیم و تصویب سندی تحت اصول و شیوه‌های مرسوم اداری محدود شده است.

۲-۱- بودجه‌ریزی

فرآیند توسعه در برنامه‌ریزی کوتاه مدت است که شامل تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه، تصویب، اجرا و نظارت بر بودجه در یک سال مالی است. بودجه‌ریزی تفکری منسجم از منابع مالی محدود در برابر نیازهای نامحدود است.

جریان بودجه‌ریزی متضمن حرکتی فراتر از گردآوری اطلاعات و اعتبارات مربوط به عملیات دولت در سندی مصوب است و فرآیند بررسی و تحلیل کارکردهای مدیریت بخش عمومی، گزینش منابع و انجام هزینه‌ها را نیز در خود دارد.

فرآیندهای بودجه‌ای به صورت نظام‌های اطلاعات مالی و عملیاتی دولت درمی‌آید و همچون هر می از مسئولیت‌ها و اختیارات، اطلاعات لازم را برای شناخت مأموریت‌ها و فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی در بعد وصول درآمدها و انجام هزینه‌های مصوبه و نیز چارچوب‌های قانونی نظارت بر عملیات اجرایی برای ارزیابی نتایج حاصل از فعالیت‌های مزبور ارائه می‌کند. به این ترتیب، سیاست‌گذاران و مدیران بخش عمومی در جریان مستمر دستاوردهای عملیاتی قرار می‌گیرند. تکیه بر ویژگی‌های اطلاعاتی بودجه، مدیران سازمان‌های اجرایی و کارشناسان مربوط را قادر می‌سازد که با تحلیل اقتصادی - اجتماعی، حدود موفقیت‌ها یا تردیدهای مربوط به غلبه دولت بر آن‌ها را ارزیابی کنند، بودجه و بودجه‌ریزی موضوع طراحی و مدیریت نظام اطلاعاتی پویا و مستمری از فعالیت‌های بخش عمومی قرار می‌گیرد که در درون آن (هرم اطلاعاتی) تصمیم‌های اتخاذ شده از راس به سوی جریان‌های اجرایی (قاعده هرم) و اطلاعات مربوط به فعالیت‌های خاتمه یافته از قاعده به سمت رأس هرم (برای ارزیابی و اطلاع تصمیم‌ها) در رفت و برگشت است.

۱-۲-۱- نظام آمارهای مالی دولت (GFS)^(۱)

طبقه‌بندی اقلام بودجه‌ای به طور کامل متناسب با نظام طبقه‌بندی آمارهای مالی دولت (GFS) صورت می‌گیرد.

نظام آمارهای مالی دولت (GFS) دستورالعملی است که از طرف صندوق بین‌المللی پول جهت یکسان‌سازی آمارهای مالی دولت‌ها تدارک دیده شده است. طبقه‌بندی آمارهای مالی دولت طبق دستورالعمل صندوق بین‌المللی پول، علاوه بر این که سبب شفاف ساختن بودجه کشورها می‌شود، امکان مقایسه تطبیقی وضعیت مالی کشورهای مختلف را نیز فراهم می‌کند. مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها و تعاریف پایه‌ای مورد استفاده در این دستورالعمل، صرفنظر از شرایط کاربرد آن، به اصول اقتصادی و استدلال‌هایی بستگی دارد که از نظر جهانی معتبر است.

بنابراین، نظام آمارهای مالی دولت (GFS) برای اقتصاد کلیه کشورها صرفنظر از ساختار نهادی یا قانونی دولت آن کشور، تجربه عملی تکوین نظام آماری، نظام حسابداری مالی دولت یا میزان مالکیت عمومی دستگاه‌های مستقل

سودآور قابل کاربرد است. تفاوت قابل ملاحظه کشورها از نظر ساختار دولتی و اقتصادی، به این معنی است که قسمت‌های مختلف دستورالعمل مذکور برای تمام کشورها به یک اندازه مناسب نخواهد بود. پس از صدور حکم قانونی در تبصره ۴۸ قانون بودجه ۱۳۸۰ مبنی بر اصلاح ساختار نظام بودجه‌ریزی کشور توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت، این سازمان نحوه طبقه‌بندی اقلام بودجه‌ای در لایحه بودجه ۱۳۸۱ را بر مبنای نظام طبقه‌بندی آمارهای مالی دولت تغییر داد.^۲

۳-۱- بودجه کل کشور

برنامه مالی دولت است که برای یک سال مالی تهیه شده و حاوی پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و برآورد هزینه‌ها برای انجام عملیاتی است که منجر به نیل سیاست‌ها و هدف‌های قانونی می‌شود.

سال مالی: یک سال هجری شمسی است که اول فروردین ماه آغاز و به پایان اسفند ماه ختم می‌شود.

بودجه کل کشور از حیث دریافت‌ها و پرداخت‌ها شامل اجزای زیر است:

- بودجه عمومی دولت
- بودجه شرکت‌های دولتی
- بودجه مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

۱-۳-۱- بودجه عمومی دولت

بودجه عمومی دولت نشانگر اعمال حاکمیت دولت است و دریافت و پرداخت‌های آن به موجب قانون صورت می‌گیرد. بودجه عمومی دولت به وسیله دستگاه‌های اجرایی که عامل دولت تلقی می‌گردند بر حسب وظایف قانونی به عمل می‌آید که از حیث منابع و مصارف به شرح زیر می‌باشد:

منابع مصارف

درآمدها	هزینه‌ها
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای
واگذاری دارایی‌های مالی	تملك دارایی‌های مالی
درآمدهای اختصاصی	هزینه از محل درآمدهای اختصاصی

در هر حال بودجه عمومی دولت باید تعادل بین دریافت‌ها و پرداخت‌های آن برقرار باشد و عدم تعادل در هر یک از اقلام تشکیل‌دهنده آن باید به نحوی از طریق اقلام دیگر جبران گردد. معمولاً کسری بودجه از عدم تعادل بین درآمدها و هزینه‌ها پدید می‌آید که این کسری ناشی از افزایش هزینه‌ها در مقابل درآمدها است و برای جبران این

۲. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به کتاب نظام نوین بودجه‌ریزی در ایران تألیف علی‌رضا فرزیب (صص ۶۰، ۷)

کسری از خالص مازاد واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی پس از کسر تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی جبران می‌شود.^۳

کسری پنهان نیز در بودجه عمومی دولت وجود دارد، مانند بدهی دولت به پیمانکاران طرح‌های عمرانی، بدهی دولت به بانک مرکزی که پایه پولی کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد و سایر موارد مشابه.

۲-۳-۱- بودجه شرکت‌های دولتی

شرکت‌های دولتی دارای بودجه جاری و سرمایه‌ای می‌باشد که ناشی از برنامه‌های تولید و فروش کالا یا خدمات است. برنامه‌های تولید و فروش کالا و خدمات را مجامع عمومی شرکت‌های دولتی تعیین می‌نماید و به عنوان خط مشی کلی تلقی می‌گردد. در برنامه‌های تولید، هزینه‌های تولید از محل درآمد حاصل از فروش کالا و خدمات برآورد می‌شود و برنامه فروش می‌تواند از موجودی انبار کالاهای ساخته شده یا به میزانی که تولید می‌شود سیاستگذاری گردد.

۱-۳-۲-۱- بودجه جاری در شرکت‌های دولتی

درآمد در شرکت‌های دولتی ناشی از فروش قطعی کالاها و خدمات است و هزینه از محل آن به صورت قیمت تمام شده کالاهای تولید شده و یا خدمات انجام یافته می‌باشد.

۲-۳-۲-۲- بودجه سرمایه‌ای در شرکت‌های دولتی

الف) منابع: به منزله پول تجهیز شده است که شامل ذخایر استهلاک و اندوخته‌های قانونی سرمایه‌ای طی سال بودجه (نه ذخایر و اندوخته‌های انباشته سال‌های قبل)، وام‌های داخلی و خارجی، ودیعه از مشترکین، افزایش سرمایه، فروش دارایی‌های ثابت، اوراق مشارکت، تسهیلات دریافتی از سیستم بانکی، کمک منابع عمومی دولت از محل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به صورت طرح‌های عمرانی و سایر منابع حسب مورد تأمین می‌گردد.

ب) مصارف: شامل دو قسمت است: اول هزینه‌های سرمایه‌ای و دوم بازپرداخت وام‌ها، تسهیلات دریافتی و دیون می‌باشد.^۴

۳-۳-۱- بودجه مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

این مؤسسات به صورت بازرگانی اداره می‌شوند و همانند شرکت‌های دولتی دارای بودجه جاری و سرمایه‌ای هستند. فرق عمده آن‌ها با شرکت‌های دولتی در آن است که مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در صورتی که درآمدهای آن‌ها بیشتر از هزینه‌های آن‌ها باشد، مازاد درآمد پس از درصدی به عنوان «ذخیره فنی» بقیه آن تحت عنوان انتقال به درآمد عمومی به بودجه عمومی دولت واریز می‌گردد. در صورتی که هزینه‌ها بیشتر از درآمدها پیش‌بینی گردد، منابع تأمین آن از محل ذخایر فنی انباشته در سال‌های قبل استفاده می‌شود و معمولاً به صورت تبصره بودجه‌ای

۳. به این روش تراز عملیاتی منابع و مصارف گفته می‌شود

۴. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به کتاب: فرزیب، ع. "نظام نوین بودجه ریزی در ایران، ۱۳۸۴ (صص ۷۰، ۶۸)

مجوز استفاده از ذخایر فنی انباشته از مجلس شورای اسلامی کسب می‌شود. در شرایط فعلی سازمان بنادر و کشتیرانی ایران و سازمان صنایع دفاع به صورت مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت باقی مانده‌اند.

۴-۱- بودجه دهیاری ها

بودجه سالانه دهیاری عبارتست از یک برنامه جامع مالی که در آن کلیه خدمات و فعالیت ها و اقداماتی که باید در سال مالی انجام شود همراه با برآورد مبلغ و میزان مخارج و درآمدهای لازم برای تأمین هزینه انجام آن ها پیش بینی می شود.

بودجه دهیاری باید براساس برنامه ها و وظایف و فعالیت‌های مختلف و هزینه هر یک از آن‌ها تنظیم گردد.

۴-۱-۱- جایگاه بودجه‌ریزی در برنامه پنج‌ساله دهیاری‌ها

۴-۱-۱-۱- توسعه روستایی

توسعه روستایی راهبردی است جهت بهبود زندگی اجتماعی و اقتصادی روستاییان که هدف آن افزایش توانایی‌های جامعه روستایی به منظور رفع نیازهای مادی و معنوی در جهت رشد و تعالی می‌باشد. برای تحقق این امر برنامه و برنامه‌ریزی امری ضروری می‌باشد.

۴-۱-۱-۲- برنامه

برنامه فرایندی است که دارای سلسله مراتب در یک ارگانیزم می‌باشد که بتواند نظم و ترادف اجرایی را کنترل کند. به طور کلی می‌توان گفت برنامه نمایش منظم و با رعایت سلسله مراتب فعالیت‌های مربوط به یک رشته تصمیمات منظم و مرتبط بر حسب دوره‌های زمانی مختلف می‌باشد.

۴-۱-۱-۳- تدوین برنامه اجرایی

مجری یا مجریان کلیدی در حقیقت کسانی هستند که بر اساس قوانین و مقررات یا بر اساس اختیارات و توانایی های که دارند، مسئول اجرای برنامه هستند که در برنامه توسعه روستایی باید کلیه پروژه های ممکن برای اجرا و تحقق اهداف برنامه دهیاری مانند پروژه‌های بهسازی روستا، مسکن، حمل و نقل، کشاورزی، صنعت، و... مورد شناسایی قرار گرفته و سپس با مسئولین دستگاه‌های اجرایی مختلف مرتبط با پروژه مورد بحث و بررسی قرار گیرند و نهایتاً پروژه‌هایی که امکان پذیرتر بوده و از نظر مردم مهم‌تر و ضروری‌تر هستند انتخاب شده و اجرا گردند.^۵

۴-۱-۱-۴- اهداف و ضرورت تدوین برنامه توسعه روستا

اهداف زیر از جمله هدف‌های اساسی در تدوین برنامه روستا می‌باشد:

۵. منبع: متون آشنایی با نحوه تهیه برنامه پنج‌ساله دهیاری‌ها، مرکز مطالعات و خدمات تخصصی شهری و روستایی، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی

- برنامه توسعه روستایی، طرحی برای کمک به جوامع روستایی و فعالیت‌های روستایی می‌باشد. این برنامه کلیه عناصر موجود در مناطق روستایی را دور هم جمع نموده و طرح‌های استراتژیک توسعه در سطح روستا را اجرا می‌نماید.
 - برنامه روستایی زمینه ساز تشویق و ترغیب روستاهایی خودکفا، متنوع، پویا و با فعالیت‌های اقتصادی پایدار و سودآور است.
 - برنامه توسعه روستا یک فرآیند منظم است که به ساکنان مناطق روستایی امکان می‌دهد به شناسایی و حل مشکلات روستای خود بپردازند. این برنامه توسعه مردم و نمایندگان مناطق روستایی تهیه شده و حاکی از تمایل آن‌ها به اجرای آن خواهد بود.
 - برنامه توسعه روستا زمینه‌ساز ساماندهی امور روستاها از طریق همیاری مردم روستا است، به طوری که گروه‌ها و فعالیت‌های مختلف در مناطق روستایی را هماهنگ و مرتبط خواهد ساخت.
 - افزایش اعتماد به نفس و احترام به خویش‌نژاد در بین روستاییان و ایجاد همبستگی متقابل بین مردم روستا با سطوح بالاتر تصمیم‌گیری از پیامدهای برنامه توسعه روستا است.
- مشارکت موثر مردم در فرآیند تهیه برنامه، تصمیم‌گیری و اجراء از دیگر نتایج برنامه توسعه روستایی است. منظور از مردم، اکثریت مردم هستند و هدف از مشارکت مردم در فرآیند تصمیم‌گیری مشارکت از روی رغبت و داوطلبانه است. چرا که مشارکت با اجبار، مشارکت پایدار و مثبت نیست. در ضمن جوهر و ماهیت مشارکت در تصمیم‌گیری متجلی است، یعنی مردم روستا از این طریق در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی و اجتماعی و عمرانی روستا شرکت نموده و نظر جمعی آنان در این امور به وسیله خودشان اجرا خواهد شد.

در نهایت رسیدن جامعه روستایی به توسعه در تمامی ابعاد سازمانی، اقتصادی، اجتماعی و عمرانی از نتایج برنامه توسعه روستایی می‌باشد که بهترین و آسان‌ترین روش از طریق بسیج تمامی مردم روستا در رسیدن به این اهداف می‌باشد که شوراهای روستایی و دهیاران می‌توانند محرکین اصلی این امر باشند. (دستورالعمل تدوین برنامه پنج ساله دهیاری‌ها، صص ۵-۷)

۱-۴-۱-۵- تعیین نحوه اعتبار هر پروژه

اکثر برنامه‌ها برای اجرا نیاز به تأمین اعتبار دارند. منابع تأمین اعتبار مورد نیاز را می‌توان به صورت ذیل دسته بندی نمود:

۱. منابع دولتی: کمک‌های دولتی برای اجرای طرح‌های خدماتی و عمرانی در قالب بودجه‌های سالانه.
۲. اعتبارات بانکی: دریافت وام از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری.
۳. کمک‌های مردمی و سازمان‌ها و مؤسسات غیر دولتی.
۴. درآمد حاصل از وصول بهای خدمات ارائه شده به وسیله دهیاری‌ها.
۵. عوارض صدور پروانه ساختمان.

در این خصوص باید به تفکیک، میزان اعتبار مورد نیاز هر پروژه و محل و نحوه تأمین آن را تا حد امکان به صورت دقیق مشخص نمود. شفافیت و دقت در تدوین این قسمت برنامه و پیش‌بینی محل مناسب و حتمی برای تأمین اعتبار مورد نیاز، امکان دستیابی به اعتبارات برنامه و در نتیجه دستیابی با اهداف طرح را افزایش می‌دهد.^۶

۶-۱-۴-۱- تعیین و اجرای پروژه‌ها

پس از آن که مشکلات روستا اولویت‌بندی شد و برای حل این مشکلات پروژه‌هایی قابل اجرا می‌شوند که این پروژه‌ها گام به گام به اجرا در می‌آیند و در زمان شروع و پایان هر مرحله و نیز میزان و منبع اعتبار آن جداگانه تهیه می‌شود که در ادامه تشریح می‌شوند.

جدول ۲. نیازها و مشکلات روستا

ردیف	مسائل و مشکلات و نیازهای روستا

(منبع: دستورالعمل تدوین برنامه پنج ساله دهیاری‌ها)

جدول ۳. اولویت‌بندی مشکلات و نیازهای روستا

ردیف	مسائل و مشکلات به ترتیب اولویت
۱	
۲	
۳	
۴	

	۵
	۶

(منبع: دستورالعمل تدوین برنامه پنج ساله دهیاری ها،)

جدول ۴. انتخاب مسئله و راه حل های پیشنهادی

ردیف	مسائل و مشکلات اولویت بندی شده	راه حل های پیشنهادی
۱		
۲		
۳		

(منبع: دستورالعمل تدوین برنامه پنج ساله دهیاری ها،)

جدول ۵. انتخاب مناسب ترین راه حل

ردیف	مسائل و مشکلات اولویت بندی شده	راه حل نهایی

(منبع: دستورالعمل تدوین برنامه پنج ساله دهیاری ها،)

(منبع: دستورالعمل تدوین برنامه پنج ساله دهیاری‌ها)

جدول ۸. چارچوب زمانی به همراه میزان اعتبار جهت اجرای پروژه

عنوان پروژه:

ردیف	عنوان مراحل پروژه	میزان اعتبار	شروع پروژه	تاریخ اتمام پروژه

(منبع: دستورالعمل تدوین برنامه پنج ساله دهیاری‌ها)

جدول شماره ۹. فرم خلاصه درآمد و هزینه دهیاری های استان.....در سال.....*									
ردیف	شرح درآمد	جمع کل	سهم اعتبارات جاری	سهم اعتبارات عمرانی	شرح هزینه	اعتبارات جاری از محل	اعتبارات عمرانی از محل اعتبارات	جمع کل خدمات جاری	تعداد دهیاری.....جمعیت تحت پوشش دهیاری ها.....نفر
۱					وظیفه خدمات اداری				
۲					وظیفه خدمات روستایی				
۳					وظیفه کل خدمات روستایی				
۴					وظیفه عمرانی روستایی				
	دهیاری های استان				جمع وظیفه عمران روستایی				
	اعتبارات دریافتی از سایر مؤسسات				جمع کل هزینه های دهیاری				
	جمع کل درآمد دهیاری های استان				هزینه از محل سایر اعتبارات موجودی آخر دوره				
					جمع کل				

۵-۱- برنامه ها و طرح های دهیاری ها

کلیه برنامه ها و اقداماتی که از محل وجوه متمرکز دهیاری ها قابل اجرا است در ۳ برنامه کلی که هر کدام شامل چند طرح می باشد. قابل تفکیک است که به طور مختصر به شرح زیر طبقه بندی می گردد:

۱-۵-۱- برنامه اجرای طرح هادی

به منظور سامان دهی به وضعیت کالبدی و بهسازی روستا و اجرای طرح هادی در روستاهایی که طرح مذکور تهیه شده و نیز کمک به تهیه این طرح ها در روستاهای فاقد طرح های هادی ۵ طرح زیر پیش بینی شده است:

۱-۵-۱-۱- طرح کمک به اصلاح و توسعه شبکه عابر

به موجب بندهای ۲۳ و ۲۴ شرح وظایف دهیاری‌ها و به منظور ایجاد خیابان، کوچه، میدان و توسعه معابر در قالب طرح هادی، اقداماتی مانند آسفالت و ترمیم معابر روستائی، بلوار سازی و جدول گذاری عابر و مانند آن‌ها قابل انجام است.

۱-۵-۱-۲- طرح کمک به تهیه طرح هادی و برنامه‌ریزی پنج ساله دهیاری‌ها

به موجب بند ۴۱ شرح وظایف دهیاری‌ها، در خصوص همکاری با دستگاه‌های مربوط در جهت تهیه طرح هادی روستا و اجرای آن لازم است برای دهیاری‌ها که فاقد طرح هادی هستند، به عنوان اولویت اول با همکاری بنیاد مسکن انقلاب اسلامی نسبت به تهیه طرح هادی اقدام شود.

۱-۵-۱-۳- طرح کمک به سامان‌دهی گورستان‌ها و تأسیسات و تجهیزات مربوط

به موجب بند ۲۹ شرح وظایف دهیاری‌ها در خصوص ایجاد و سامان‌دهی غسل‌خانه و گورستان و تهیه وسایل حمل مردگان و مراقبت در انتظام امور آن‌ها در قالب این طرح، اقداماتی چون مکان‌یابی جدید احداث غسل‌خانه بهداشتی، باسازی گورستان‌های موجود قابل انجام است.

۱-۵-۱-۴- طرح کمک به ایجاد حفظ و نگهداری فضای سبز و تفریحی

به موجب بند ۲۳ شرح وظایف دهیاری‌ها در قالب این طرح اقداماتی مانند گسترش فضای سبز معابر و ایجاد فضای سبز مناسب در قالب پارک‌های چند منظوره روستایی مراقبت از آن قابل انجام است.

۱-۵-۱-۵- طرح کمک به هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی

با توجه به بند ۳۰ شرح وظایف دهیاری‌ها، تدابیر لازم برای حفظ روستا از نظر سیل، طرح هدایت و جمع‌آوری آب-های سطحی، اقداماتی مانند ایجاد سیل بند و کانال کشی و مانند آن قابل انجام است.

۱-۵-۲- برنامه خدمات عمومی

با توجه به وضعیت روستاهای کشور در زمینه امور ایمنی و آتش‌نشانی، آسیب‌پذیری شدید روستاها در برابر حوادث طبیعی و فقدان یا کمبود تسهیلات لازم و ضروری اولیه برای ایمن‌سازی روستا از یک طرف و بهبود محیط زیست و بهداشت روستایی از طرف دیگر، سه طرح زیر پیش‌بینی شده است:

۱-۵-۲-۱- طرح کمک به خرید تجهیزات اولیه

خاموش کردن آتش، امداد و نجات و آموزش‌های ایمن برای حفظ روستاها از خطر سیل، آتش‌سوزی، رفع خطر از بناهای خطرناک، پرکردن چاله‌های معابر و همکاری با واحدهای امداد رسانی در هنگام وقوع حوادث طبیعی و آتش-سوزی و مانند آن خرید تجهیزات خاموش کردن آتش و مانند آن‌ها در قالب این طرح قابل انجام است.

۲-۵-۱- طرح کمک به تفکیک، جمع‌آوری و دفن بهداشتی زباله‌ها

در قالب این طرح اقداماتی چون آموزش تفکیک زباله از مبدأ خرید و نصب سطل‌های زباله در معابر، جمع‌آوری بهداشتی زباله‌ها و دفن بهداشتی آن به صورت منطقه‌ای قابل انجام است.

۳-۲-۵-۱- طرح کمک به تأمین امکانات و نیروی انسانی مورد نیاز دهیاری‌ها

به منظور تقویت نیروی سازمان دهیاری و فراهم نمودن شرایط اولیه برای راه اندازی دهیاری‌ها، علاوه بر کمک مردمی که اهالی روستا در این زمینه خواهند نمود، تهیه امکانات و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز دهیاری از محل این طرح امکان پذیر است.

۳-۵-۱- برنامه خدمات اجتماعی اقتصادی

به منظور فراهم نمودن زمینه‌های توسعه فرهنگی، ایجاد نهادهای اجتماعی و مدنی و رشد اقتصادی روستاها با محدودیت کشاورزی و صنایع روستایی در قالب این برنامه، ۲ طرح نیز پیش بینی شده است.

۱-۳-۵-۱- طرح کمک به توسعه تولیدات کشاورزی و صنایع و ایجاد بازارچه های محلی

در قالب این طرح اقداماتی همانند تقویت بنیان‌های تولیدی بخش کشاورزی، فراهم نمودن تسهیلات برای دسترسی به آب و برق و دیگر خدمات زیر بنایی برای کشاورزی و دامپروری قابل انجام است.

۲-۳-۵-۱- طرح کمک به هنرمندان ایجاد مؤسسه‌های فرهنگی اجتماعی، توسعه ورزش و حفظ میراث فرهنگی

در قالب این طرح اقداماتی چون برگزاری جشنواره‌های هنرهای بومی روستاییان، جشنواره ورزش های بومی روستاییان و مکان‌های فعالیت هنری و مانند آن قابل انجام است همچنین ایجاد کتابخانه‌های روستایی با استفاده از ظرفیت مراکز مذهبی و فرهنگی موجود در روستاها احداث زمین ورزشی کوچک، خرید لوازم ورزشی کوچک، خرید لوازم ورزشی، برگزاری مسابقات ورزشی و حمایت از استعدادهای ورزشی قابل انجام می‌باشد.

۶-۱- بودجه و امور مالی^۷

ماده ۱۱: اهالی روستا به منظور تأسیس دهیاری مبلغی را به عنوان خودیاری تأسیس دهیاری به حساب بانکی دهیاری که در یکی از نزدیک‌ترین شعب بانک‌های کشور به نام دهیاری افتتاح می‌شود واریز و برگه پرداخت را همراه با درخواست اهالی و شورا به وزارت کشور ارائه می‌نمایند.

تبصره ۱- میزان سرانه نقدی خودیاری و کمک‌های غیرنقدی اهالی بر اساس دستورالعملی تعیین می‌شود که وزارت کشور تهیه و ابلاغ خواهد نمود.

تبصره ۲- سرمایه غیر نقدی که از طریق اهالی تعمین خواهد شد، عبارت است از اموال منقول و غیر منقول اعم از ماشین‌آلات، زمین، ساختمان و تاسیسات که مورد استفاده دهیاری قرار می‌گیرد.

تبصره ۳- کل سرمایه نقدی و غیر نقدی موضوع این ماده متعلق به دهیاری روستای محل است.

تبصره ۴- انتقال و واگذاری اموال و املاک دهیاری تابع آیین‌نامه مالی و معاملاتی دهیاری موضوع تبصره (۱) ماده واحده قانون تأسیس دهیاری‌های خودکفا در روستاهای کشور - مصوب ۱۳۷۷ - است.

ماده ۱۲: سال مالی دهیاری از اول فروردین ماه هر سال تا آخر اسفندماه همان سال خواهد بود، به استثنای اولین سال که آغاز آن تاریخ تأسیس دهیاری و پایان آن اسفند ماه همان سال است.

ماده ۱۳: منابع درآمد دهیاری عبارتند از:

۱- عوارض مقرر در آیین‌نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک موضوع قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، مصوب ۱۳۷۵ موضوع تصویب نامه شماره ۳۲۴۹۵ / ت ۸۲۳ ۵۲۱ - مورخ ۱۳۷۸/۸/۱۰

۲- عوارض صدور پروانه ساختمان با رعایت آیین‌نامه مندرج در بند (۱) این ماده و سایر قوانین و مقررات مربوط.

۳- دریافت وام از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری با تصویب شورا و تأیید شورای اسلامی بخش.

۴- درآمد حاصل از کمک‌های دولتی و خودیاری بخش خصوصی، اعانات و هدایا در چارچوب دستورالعمل‌های مربوط.

۵- وصول بهای خدماتی که دهیاری ارائه می‌دهد با تصویب شورا و تأیید بخشدار و رعایت دستورالعمل‌های مربوط.

۶- کمک‌های دولت برای اجرای طرح‌های خدماتی و عمرانی در قالب بودجه سالانه کل کشور.

۷- درآمدهای ناشی از عوارض اختصاص یافته از سوی مراجع وضع عوارض به منظور ایجاد تأسیسات عمومی و دولتی در محدوده قانونی روستا و حریم آن.

ماده ۱۴: کلیه عوارض و درآمدهای دهیاری منحصراً به مصرف همان روستا می‌رسد.

ماده ۱۵: حقوق ماهانه دهیار از محل بودجه شورا مندرج در ماده (۴۷) آیین‌نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی روستا و نحوه انتخاب دهیار موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۷۶۰ / ت ۵۲۱۰۶۸ - مورخ ۲۴/۱/۱۳۷۸ و به استناد ماده (۹۴) قانون شوراهای روستا و با توجه به درجه دهیاری و دستورالعمل مربوط که از طریق وزارت کشور ابلاغ خواهد شد، تعیین می‌شود.

ماده ۱۶: صدور احکام حقوقی و مأموریت و مرخصی دهیار با موافقت شورا، از طریق بخشدار صورت می‌گیرد.

ماده ۱۷: هرگونه برداشت از وجوه و اعتبارات دهیاری در قالب بودجه مصوب سالانه و طرح‌های مصوب شورا با رعایت مقررات مربوط انجام می‌شود.

ماده ۱۸: اسناد و اوراق تعهدآور و حساب‌های بانکی به امضای مشترک دهیار و مسئول مالی دهیاری که ذی‌حساب دهیار است، انجام می‌شود.

ماده ۱۹: دهیار مکلف است تا پایان دی ماه هر سال بودجه سال بعد دهیاری را، به شورا ارایه نماید و شورا موظف است حداکثر تا نیمه اسفندماه همان سال به بودجه پیشنهادی رسیدگی و در مورد آن اظهار نظر نماید و قبل از پایان اسفندماه بودجه مصوب را جهت اجرا به دهیاری ابلاغ نماید.

تبصره ۱- دهیار می‌تواند در صورت نیاز در طول سال مالی و قبل از انقضای آن نسبت به ارایه متمم یا اصلاح بودجه پیشنهادی دهیاری برای اظهار نظر و تصویب نهایی به شورا اقدام نماید.

تبصره ۲- دهیار مکلف است حداکثر تا نیمه خردادماه سال بعد تفریغ بودجه و صورت‌های مالی دهیاری را حسب اظهار نظر به شورا ارایه و شورا موظف است حداکثر تا پایان تیرماه نسبت به صورت‌های مالی و تفریغ بودجه شورا اعلام نظر و تصمیم مقتضی، اتخاذ و مراتب را جهت اقدام لازم قانونی به دهیار ابلاغ نماید.

۷-۱- وظایف ذی‌حسابان دهیاری

۱- در اجرای تبصره ۱ ماده ۳۲ آیین‌نامه مالی دهیاری‌ها، مسئولیت تنظیم بودجه، تفریغ بودجه دهیاری و مراقبت در حسن اجرای آن، به عهده دهیار و مسئول امور مالی دهیاری است و واگذاری این وظیفه از طرف دهیار به هریک از مأموران دیگر دهیاری، از دهیار و مسئول امور مالی رفع مسئولیت نخواهد کرد.

۲- دهیار باید با همکاری مسئول امور مالی کلیه ارقام و فرم‌های بودجه پیشنهادی را بررسی نموده و بودجه پیشنهادی را به نحوی تنظیم نماید که بین درآمدها و هزینه‌ها تعادل برقرار گردد.

۳- در اجرای ماده ۱۹ اساسنامه دهیاری‌ها باید ترتیبی اتخاذ گردد که دهیاری بودجه سالیانه خود را تا آخر دی ماه به شورای اسلامی روستا تسلیم و اقدامات بعدی را با توجه به ماده ۳۲ آیین‌نامه مالی دهیاری معمول دارد.

۴- اصلاحاتی که توسط شورای اسلامی روستا در ارقام بودجه به عمل می‌آید، اولاً نباید مغایر با برنامه مصوب ۵ ساله دهیاری باشد، ثانیاً تعادل بین درآمد و هزینه‌ها را محفوظ نگه‌دارد، ثالثاً نباید موجب مغایرت بودجه با حد نصاب‌های قانونی شود. (موضوع تبصره ۲ ماده ۳۲ آیین‌نامه مالی دهیاری‌ها)

۵- در اجرای ماده ۳۴ آیین‌نامه مالی، دهیار می‌تواند اعتبارات مصوب در بودجه را برای هر یک از مواد هزینه و یا فعالیت‌های داخل در یک وظیفه تا ده درصد کاهش یا افزایش دهد که از اعتبار کلی بودجه مصوب برای آن وظیفه تجاوز نکنند.

۶- دهیار باید کنترل لازم را برای وصول به موقع درآمدهای پیش‌بینی شده در بودجه به عمل آورده و اقدامات قانونی برای شناخت عوارض و منابع درآمدی جدید و تصویب آنها را معمول نماید.

۷- در اجرای تبصره ۴ ماده ۳۲ آیین‌نامه مالی، دهیار مکلف است نسخه‌ای از بودجه و تفریغ بودجه را حداکثر تا ۱۰ روز پس از تصویب به استانداری و وزارت کشور (سازمان شهرداری‌های کشور) ارسال نماید.

۸-۱- حسابداری بودجه

۱- بودجه در دفاتر حسابداری ثبت نمی‌شود ولی جهت کنترل پرداخت هزینه‌ها در حدود اعتبارات مصوب، با رعایت ماده ۴۲ آیین‌نامه مالی دهیاری، اعتبارات مصوب بودجه در دفتری به نام دفتر اعتبارات ثبت و پرداخت هزینه‌ها از آن محل تعهد و تأمین اعتبار می‌شود. منظور از تعهد در اینجا، تعهد به مثابه مرحله‌ای از پرداخت هزینه موضوع ماده ۴۰ آیین‌نامه مالی دهیاری نیست، بلکه منظور اعلام وجود اعتبار در ردیف مربوطه برای پرداخت مشخص قبل از انجام هزینه و تعهد تأمین اعتبار آن پس از انجام هزینه است.

۲- سرفصل حساب درآمدها در دفتر کل (گروه درآمد) و در دفتر معین (ردیف درآمد) تعیین می‌شود که به تفکیک در آنها ثبت می‌شود.

۳- سرفصل حساب هزینه‌های جاری در دفتر کل برای فصول و مواد هزینه‌های جاری به تفکیک دو وظیفه خدمات اداری و خدمات روستایی و برای اعتبارات عمرانی به تفکیک ۸ برنامه از وظیفه عمران روستایی تعیین می‌شود.

۴- سرفصل حساب‌های هزینه‌های جاری (خدمات اداری و خدمات روستایی) به تفکیک ردیف‌های هزینه هر یک از دو وظیفه خدمات اداری و روستایی تعیین می‌شود (صورت تطبیق حساب‌های معین و کل)

۵- کل هزینه‌های عمرانی دهیاری که در هنگام پرداخت، تخصیص آن به پروژه، طرح یا برنامه مشخص میسر نباشد، در سرفصل «حساب‌انتظامی مواد هزینه عمرانی» ثبت شده و در پایان سال در صورت تصویب اعتبار پروژه مربوطه در متمم بودجه یا اصلاح بودجه دهیاری با برگه حسابداری از حساب انتظامی عمرانی برگشت و به حساب هزینه پروژه عمرانی مربوطه ثبت می‌شود.

۹-۱- آیین‌نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و

شهرک موضوع قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب

شهرداران^۸

ماده ۱: شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک می‌توانند برای تأمین بخشی از هزینه‌های شهر، بخش و یا شهرک مربوط اعم از هزینه‌های خدماتی، اداری و عمرانی با رعایت ضوابط، ترتیبات و سیاست‌های موضوع این آیین‌نامه عوارض وضع نمایند.

ماده ۲: وضع عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، شهرک و بخش در حدود درآمدها، عرضه کالاها و خدمات و سایر موضوعهایی است که مربوط به شهر، شهرک یا بخش ذیربط باشد.

تبصره: وضع عوارض جدید بر تولیداتی که برای عرضه در سایر نقاط یا برای صادرات اختصاص می‌یابد و همچنین وضع عوارض بر درآمدهای ناشی از معادن منابع و طرح‌های ملی بر عهده سایر مراجع که در قوانین و مقررات مربوط تعیین شده یا می‌شوند، خواهد بود.

ماده ۳: عوارض موضوع این آیین‌نامه از اماکن، واحدهای صنفی، تولیدی، خدماتی، صنعتی و هر گونه منبع درآمدی دیگری قابل وصول است که محل استقرار آن در مورد شهرها، محدوده قانونی شهر، موضوع تبصره (۱) ماده (۴) قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری - مصوب ۱۳۶۲ - و در مورد بخش و روستا، محدوده موضوع مواد (۶ و ۱۳) قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری - مصوب ۱۳۶۲ - که به تصویب هیأت وزیران رسیده یا برسد و در مورد شهرک‌ها محدوده‌ای که به تصویب کمیسیون موضوع ماده (۱۳) آیین‌نامه مربوط به استفاده از اراضی و احداث بنا و تاسیسات در خارج از محدوده قانونی حریم شهرها - مصوب ۱۳۵۵ - رسیده است، باشد.

تبصره ۱- در صورتی که محدوده شهر و روستا تعیین نشده باشد. در مورد شهرها محدوده‌ای که در طرح جامع موضوع بند (۳) ماده (۲) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران - مصوب ۱۳۵۱ - و در مورد روستاها محدوده‌ای که در طرح هادی موضوع ماده (۷) اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی - مصوب ۱۳۶۶ - تعیین شده است، ملاک خواهند بود.

تبصره ۲- مراجع تصمیم‌گیر در مورد محدوده شهر، مجاز نمی‌باشند محدوده‌هایی را که توسط سایر مراجع قانونی برای ایجاد شهرک یا مراکز جمعیتی دیگر خارج از شهرها تعیین شده یا می‌شوند بدون جلب نظر مراجع قانونی یاد شده به حدود شهر ملحق نمایند.

۸. هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۸/۷/۷ بنا به پیشنهاد وزارت کشور و به استناد مواد (۹۴) و (۷۷) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران. مصوب ۱۳۷۵. و همچنین برای تعیین سیاست‌های عمومی دولت موضوع بند (۱۶) ماده (۷۱) قانون فوق‌الذکر، آیین‌نامه اجرایی ماه (۷۷) و بند (۱۶) ماده (۷۱) قانون آیین‌نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک موضوع قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران. مصوب ۱۳۷۵ یاد شده را تصویب نمود.

ماده ۴: وصول عوارضی که طبق این آیین‌نامه توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و یا شهرک وضع می‌شود، در مورد عوارض شهر بر عهده شهرداری، در مورد روستا بر عهده دهیار و دهیاری و در مورد شهرک‌ها بر عهده مسئولان اجرایی شهرک مربوط خواهد بود که مطابق مقررات مربوط و ضمانت‌های اجرایی آن اقدام می‌نمایند. مرجع وصول مکلف به دادن رسید رسمی به مؤدی است.

ماده ۵: نحوه وصول عوارضی که به موجب این آیین‌نامه توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و یا شهرک وضع می‌شوند توسط همان شورا تعیین می‌گردد.

تبصره: وزارت کشور به استناد ماده (۹۴) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران - مصوب ۱۳۷۵- و به منظور تأمین هماهنگی در شیوه محاسبه عوارض در شوراهای بخش و شهرک و همچنین ایجاد یکنواختی در نظام عوارض در سراسر کشور، آیین‌نامه‌های لازم را تهیه و جهت تصویب به هیأت وزیران ارائه می‌نماید. در خصوص شوراهای اسلامی شهر دستورالعمل‌های موضوع ماده (۳۰) آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها مراعات می‌گردد.

ماده ۶: عوارضی که به موجب این آیین‌نامه توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و یا شهرک وضع می‌شود، حسب مورد برای تأمین هزینه‌های همان شهر، روستا و یا شهرک در قالب بودجه مصوب شهرداری و شوراهای شهر، شهرک و بخش مربوط مصرف خواهد شد.

ماده ۷: شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک می‌توانند برای تأمین تمام یا بخشی از هزینه‌های طرح‌های خاص خدماتی یا عمرانی، عوارض خاصی برای مدت و مورد معین وضع نمایند. عوارضی که از این طریق وصول می‌گردد، صرفاً در همان مدت و مورد تعیین شده در مصوبه وضع عوارض، قابل مصرف می‌باشد.

ماده ۸: مرجع رسیدگی به شکایت در مورد میزان، نحوه محاسبه و وصول و سایر موضوع‌های مربوط به عوارضی که توسط شوراها با رعایت این آیین‌نامه وضع می‌شوند و یا عوارض محلی که قبلاً توسط مراجع ذی‌صلاح وضع شده و موضوع تبصره ماده (۲) این آیین‌نامه نمی‌باشند، در مورد عوارض شهر به ترتیبی است که در ماده (۷۷) قانون شهرداری‌ها مقرر شده است و در خصوص عوارض موضوع این آیین‌نامه که توسط شوراهای اسلامی بخش و شهرک وضع شده است، به عهده هیأتی مرکب از وزارت کشور، وزیر دادگستری و شوراهای اسلامی بخش یا شهرک می‌باشد.

تبصره: در مورد عوارض شهر، مرجع رسیدگی به اعتراض از تصمیمات کمیسیون موضوع ماده (۷۷) قانون شهرداری‌ها، دیوان عدالت اداری است و در مورد نظر هیأت مذکور در قسمت اخیر ماده (۸) معترض می‌تواند به مرجع قانونی ذی‌ربط مراجعه نماید.

ماده ۹: شوراها می‌توانند در هنگام وضع عوارض جدید یا در زمان مقتضی نسبت به موارد معافیت، کاهش، تخفیف و لغو عوارضی که تصویب نموده‌اند، با توجه به سیاست‌های مقرر در این آیین‌نامه اتخاذ تصمیم نمایند.

ماده ۱۰: لغو، کاهش و افزایش، اعطای تخفیف و یا معافیت از عوارض که قبل از تشکیل شوراهای اسلامی شهر، شهرک و بخش موضوع قانون مصوب ۱۳۷۵ توسط سایر مراجع ذیصلاح وضع شده و موضوع تبصره ماده (۲) این آیین‌نامه نمی‌باشند به عهده شورای اسلامی شهر، بخش و شهرک ذی ربط می‌باشد.

ماده ۱۱: عوارضی که تاکنون توسط مراجع ذیصلاح وضع شده و دارای شرایط مذکور در تبصره ماده (۲) آیین‌نامه است، به شرح مندرج در فهرست پیوست این آیین‌نامه کماکان توسط مراجعی که در مصوبات مربوط به وضع عوارض و اصلاحات آن تعیین شده است، وصول می‌شود و به ترتیب مقرر در همان مصوبات به مصرف خواهند رسید. صادرات غیر نفتی در سال ۱۳۷۸ مطابق تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۳۷۸ از پرداخت هر گونه عوارض از جمله عوارض شهرداری به استناد هر قانونی که وضع شده باشد معاف است.

تبصره: وزارت کشور مکلف است کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه، وزارت بازرگانی، وزارت صنایع، نماینده دستگاه ذی‌ربط و نماینده رییس جمهور به منظور بررسی عوارض موضوع تبصره ماده (۲) این آیین‌نامه و ارائه راهکارهای لازم در خصوص مرجع وضع، کاهش، افزایش و اعطای تخفیف و معافیت از این عوارض، نحوه و چگونگی وصول و مصرف آن، سهم دستگاه وصول کننده، مرجع حل اختلاف بین مؤدی و دستگاه وصول کننده و سایر موارد مربوط تشکیل دهد. کمیته مذکور کلیه جوانب موضوع را ظرف سه ماه بررسی و نتیجه را از طریق وزارت کشور به هیأت وزیران منعکس خواهد نمود. همچنین این کمیته وظیفه دارد عوارضی را که قبلاً توسط مراجع ذیصلاح وضع شده است و واجد اوصاف مذکور در تبصره ماده (۲) این آیین‌نامه می‌باشد، با این آیین‌نامه و سیاست‌های عمومی دولت انطباق دهد و نتیجه را برای تصمیم‌گیری به مراجع مسئول ارائه نماید.

ماده ۱۲: شوراهای اسلامی مکلفند نسخه‌ای از مصوبات مربوط به عوارض را ظرف یک هفته از تاریخ تصویب به همراه مستندات و گزارش توجیهی آن جهت ارسال به وزارت کشور به استناداری محل ارسال نمایند. استناداری‌ها مکلفند حداکثر ظرف دو هفته پس از وصول چنین مصوباتی مصوبه شورا و ضمایم آن را به همراه نظرات کارشناسی خود و همچنین فهرستی از عوارض محلی وضع شده و قابل وصول در محدوده شهر، بخش و یا شهرک مربوط (موضوع ماده (۳) و تبصره (۱) همان ماده از این آیین‌نامه) به وزارت کشور ارسال نمایند. چنانچه مصوبات مزبور در مدت یک ماه از تاریخ وصول به وزارت کشور مورد ایراد یا لغو توسط وزیر کشور واقع نشد، شوراها مکلفند مصوبه را از طریق درج در روزنامه‌ها و جراید محلی یا روزنامه‌های کثیرالانتشار یا از طریق انتشار اعلامیه و یا هر طریق دیگری که جنبه اعلان عمومی دارد، به آگاهی عموم برسانند. عوارض مربوط از تاریخ اعلان قابل وصول است.

تبصره: مصوبات مربوط به عوارض توسط شورای اسلامی شهر تهران، مستقیماً به وزارت کشور ارسال می‌شود.

ماده ۱۳: اجرای مصوبات ناظر به وضع عوارض جدید یا افزایش عوارض قبلی در مورد وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی در صورتی که قبل از تنظیم نهایی لایحه بودجه کل کشور در دولت به تصویب شوراهای اسلامی ذی ربط رسیده باشد، از آغاز سال مالی بعد امکان‌پذیر می‌باشد و در صورتی که بعد از تنظیم

لایحه بودجه و قبل از پایان همان سال تصویب شده باشد، مصوبه از ابتدای دومین سال مالی بعد از تصویب عوارض قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۱۴: شوراها موظفند به هنگام تصمیم‌گیری راجع به عوارض علاوه بر توجه به سیاست‌های کلی که در برنامه پنج‌ساله و قوانین بودجه سالیانه اعلام می‌شود، سیاست‌های عمومی دولت را به شرح ذیل مراعات نمایند:

الف) نیل به سمت خودکفایی شهرداری، دهیاری و شهرک مربوط از طریق وضع و وصول عوارض متناسب با هزینه‌های مورد نیاز؛

ب) رعایت تناسب میزان عوارض با ارائه خدمات عمومی و عمرانی به اقشار و بخش‌های مختلف اعم از دولتی و غیر دولتی؛

پ) جهت‌گیری به سوی وضع عوارض‌هایی که به صورت غیر مستقیم وصول می‌شوند؛

ت) تناسب وضع عوارض در هر محل با تولیدات و درآمدهای اهالی؛

ث) توجه به اثرات تبعی وضع عوارض بر اقتصاد محل؛

ج) هماهنگی و وحدت رویه در نظام عوارض؛

چ) رعایت اولویت وضع عوارض به صورت درصدی از قیمت فروش کالا و خدمات بر سایر روش‌ها از جمله روش وضع عوارض مقطوع؛

ح) وضع عوارض متناسب با ارزش افزوده زمین ناشی از تصمیمات مراجع قانونی و یا اجرای طرح‌های عمرانی؛

خ) جلوگیری از وضع عوارض مضاعف بر کالاهای تولیدی؛

د) توجه داشتن به رشد تولید و گسترش واحدهای تولیدی در منطقه به هنگام وضع عوارض بر تولید؛

ذ) محاسبه وصول عوارض در مورد واحدهای تولیدی بر اساس فروش واقعی در دوره مورد نظر؛

ر) خودداری از وضع عوارض بر کالاهای صادراتی؛

ز) توجه به اقشار کم درآمد هنگام وضع عوارض با اعطای تخفیف، معافیت و نظایر آن؛

ژ) رعایت حال ایثارگران هنگام وضع عوارض با اعطای تخفیف، معافیت و نظایر آن؛

س) اعمال رویه‌های تشویقی برای پرداخت به موقع عوارض؛

ش) وضع بدون تبعیض عوارض براساس اصل (۳) قانون اساسی.

تبصره: افزایش میزان عوارض موضوع این آیین‌نامه زودتر از یک سال صورت نخواهد گرفت و وضع عوارض جدید و افزایش عوارض قبلی عطف به ما سبق نمی‌شود.

ماده ۱۵: نسبت عوارض شهر، روستا و شهرک با درآمدها، عرضه کالاها و خدمات و سایر موضوعات حداکثر براساس نرخ‌ی است که سالانه توسط وزارت کشور پیشنهاد شده است و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. مادام که این نسبت در هر سال به تصویب نرسیده است، نسبت تعیین شده در سال قبل مجری خواهد بود. برای تعیین حداکثر (سقف) نسبت عوارض به درآمدها و عواید محلی باید استاندارد هزینه‌های عمرانی، اداری و خدماتی شهرداری‌ها توسط وزارت کشور با هماهنگی کمیته موضوع تبصره ماده (۱۱) این آیین‌نامه تنظیم و به هیأت وزیران ارائه گردد. در تنظیم استانداردها باید سهم هزینه‌هایی که به موجب تصمیمات مراجع ملی یا فرامحلی در طرح‌های عمرانی و یا خدماتی و یا در اجرای طرح‌های جامع و هادی در شهرها، شهرک‌ها و روستاها ایجاد می‌شود، به طور جداگانه مشخص گردد.

تبصره: در سال جاری و مادام که استانداردها و نسبت‌های موضوع این‌ماده تعیین نشده‌اند، مجموع عوارض وصولی در هر محل با رعایت ماده (۳) این آیین‌نامه نباید در مورد درآمدها بیش از حداکثر دو درصد درآمد سالیانه، در مورد فروش کالاها یا خدمات بیش از حداکثر دو درصد قیمت عمده فروشی و در مورد دارایی و ثروت بیش از حداکثر نیم درصد ارزش معاملاتی آن با احتساب میزان عوارض قابل وصول موجود باشد.

ماده ۱۶: شوراهای می‌توانند براساس اختیارات قانونی خود از طریق جلب مشارکت مردم با استفاده از روش انتشار اوراق مشارکت و سایر روش‌ها با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به تعمیم منابع مالی مورد نیاز اتخاذ تصمیم نمایند.

ماده ۱۷: وزارت کشور مکلف است با همکاری سازمانها و مراکز ذیربط آموزش‌های لازم را جهت توجیه این آیین‌نامه و سایر آیین‌نامه‌های مربوط به اعضای شوراها ارائه نماید. وزارت کشور مسؤول نظارت بر حسن اجرا و رعایت این آیین‌نامه در مورد مصوبات مربوط به وضع عوارض توسط شوراها در سراسر کشور است.

۱۰-۱- آشنایی با نحوه وضع و وصول عوارض دهیاری‌ها

گسترش برنامه‌های عمرانی و ارائه خدمات در روستاها از طریق تامین منابع مالی و بسیج منابع امکان پذیر است اصل تقدم درآمدها بر هزینه ایجاد می‌کند که مدیریت روستا قبل از هر اقدام هزینه‌ای، منابع مالی خود را پیش بینی و زمینه جذب منابع را فراهم آورد. یکی از منابع تامین مالی برنامه‌ها و طرح‌های توسعه روستایی وصول عوارض است. منبع عوارض کلیه اماکن و واحدهای صنعتی، تولیدی، آیین‌نامه خدماتی، ساختمانی، زمین و هرگونه منبع درآمد واقع در محدوده روستا، موضوع ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراها مصوب سال ۱۳۷۵ می‌باشد.

با توجه به سابقه اندک تشکیل دهیاری‌ها در روستاهای کشور موضوع عوارض محلی همواره برای دهیاری‌ها از ابهام برخوردار بوده است. از آنجا که عوارض جز مهمترین منابع درآمدی دهیاری‌ها است و ارتباط مستقیم با کیفیت مشارکت مردم در اداره امور روستا دارد، در این متن آموزشی سعی شده است با نگاهی به قوانین و مقررات کلان درباره

عوارض ملی و محلی و سپس با پرداختن به نقش دهیاری ها در وصول و جذب عوارض، امکان آشنایی عمومی دهیاران با مبانی بحث عوارض فراهم آید.

۱-۱-۱- آشنایی با مفاهیم نظام مالیاتی و عوارض محلی

عوارض محلی

عوارضی است که به استناد تبصره ۱ ماده ۵ قانون و با رعایت مقررات مندرج در قانون تشکیلات ۱۳۷۵/۳/۱ و آیین نامه اجرایی وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران آن توسط شوراهای اسلامی کشور وضع می گردد. این عوارض در قانون تجمیع عوارض تکلیف و نحوه وصول و ایصال و مصرف آن معین گردیده است. جذب سهم بیشتری از این عوارض، ساز و کار خاص خود را دارد.

عوارض محلی عمومی

با استناد به بند یک آیین نامه اجرایی قانون تجمیع عوارض و با رعایت مقررات مندرج در قانون شوراهای و ماده ۳ آیین نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای وضع گردیده است. از انواع عوارض محلی می توان عوارض بر زمین، ساختمان و کسب و پیشه را نام برد، عوارض محلی پس از اظهار نظر استاندار ظرف مدت یک ماه قابل وصول است.

عوارض محلی اختصاصی

با رعایت تبصره یک ماده پنج قانون تجمیع عوارض بر اساس شرایط جغرافیایی - طبیعی - اقتصادی - اجتماعی و کالبدی روستا به پیشنهاد دهیار و تصویب شورای اسلامی روستاها و تأیید شورای اسلامی بخش تعیین می شود. عوارض محلی اختصاصی پس از اظهار نظر استاندار ظرف مدت یک ماه قابل وصول است مدیریت روستا برای جذب منابع بیشتر از محل عوارض محلی اختصاصی، می تواند با فراهم ساختن بستر و مقدمات لازم، ساز و کار مناسب برای تحقق این امر را فراهم نماید و با شناسایی مواردی که می توان بر آن عوارض وضع نمود تنوع لازم در منابع در آمدی ایجاد نماید.

تولیدکنندگان کالا

اشخاص حقیقی و حقوقی سازنده و مونتاژ کننده کالاهای موضوع قانون می باشند.

ارائه دهندگان خدمات

اشخاص حقیقی و حقوقی ارائه دهنده خدمات موضوع قانون می باشند.

حقوق ورودی

چهار درصد ارزش گمرکی کالاهای وارداتی به اضافه سود بازرگانی است که طبق قوانین مربوطه توسط هیئت وزیران تعیین می شود و در قالب یک نرخ برای هر ردیف تعرف در جداول ضمیمه آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات درج می گردد.

مؤدی

اشخاصی که به تولید کالا و ارائه خدمات موضوع قانون مبادرت می نمایند و مشمول مقررات مربوطه خواهند بود.

۲-۱۰-۱- قوانین مقررات، آیین نامه ها و دستورالعمل های مرتبط با شیوه وضع و وصول عوارض دهیاری ها

۱-۱۰-۲-۱- منابع مالی و در آمدی دهیاری ها در قانون برنامه چهارم توسعه کشور

در این قسمت وظایف و ساختار کلی، چشم انداز و سیاست های کلی، امکانات و قابلیت ها، محدودیت ها و امکانات، اهداف کلی، سیاست های اجرایی و اقدامات مهم و اساسی مورد بررسی قرار می گیرد.

۲-۱۰-۲-۲- وظایف، ویژگی و ساختار کلی بخش

دهیاری ها طبق قانون تاسیس دهیاری های خودکفا در روستاهای کشور مصوب سال ۱۳۷۷ نهادی مستقل، عمومی و خودکفا تلقی شده اند و از این رو این نهاد محلی می باید از محل عوارض و بهای خدمات و سایر فصل ها و منابع که در آیین نامه مالی دهیاری ها ذکر شده است، منابع مالی مورد نیاز خود جهت انجام وظایف قانونی را فراهم نماید.

مطابق اساسنامه، تشکیلات و سازمان دهیاری ها، مصوب هیأت وزیران در سال ۱۳۸۰ و اصلاحیه بعدی آن ۴۷ بند وظیفه بر عهده دهیاری ها گذاشته شده است که به منظور انجام آن ها، منابع مالی مورد نیاز است.

دهیاری ها به عنوان یک نهاد عمومی، براساس بند ۲۱ ماده ۱۰ اساسنامه تشکیلات و سازمان دهیاری ها باید نسبت به برآورد و تنظیم بودجه و ارائه بودجه سالانه دهیاری و متمم و اصلاح آن به شورا جهت تصویب اقدام نماید. از این رو لازم است دهیاری منابع در آمدی مشخص داشته باشد تا در چارچوب بودجه نسبت به هزینه نمودن آن اقدام نماید.

۳-۱۰-۲-۳- وضعیت بخش در رابطه با سند چشم انداز، سیاست های کلی و مضامین دوازده گانه

به استناد سند چشم انداز، دستیابی به توسعه باید همراه و همگام با ایجاد فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، ارتقاء سطح در آمد سرانه و اشتغال کامل باشد و در تدوین و تصویب برنامه های توسعه و بودجه سالیانه، کاهش فاصله درآمدها میان دهک های بالا و پایین جامعه مورد نظر باشد.

در سیاست های کلی برنامه چهارم نیز بر رفع محرومیت خصوصاً در مناطق روستایی، ایجاد اشتغال مواد و کاهش بیکاری، کاهش فاصله بین دهک های بالا و پایین در آمدی جامعه و در بند ۴۳ (تحت عنوان توسعه روستاها) بر ارتقاء سطح درآمد و زندگی روستاییان و کشاورزان و رفع فقر با تقویت زیرساخت های مناسب تولید و تنوع بخشی و گسترش فعالیت های مکمل و ... تأکید شده است.

با عنایت به این که در حال حاضر سرانه یارانه هر شهر نشین ۴ برابر یک روستایی است و شکاف در آمد سالیانه و درصد بیکاری (آشکار و پنهان) در جامعه روستایی بیش از جامعه شهری است. تحقق سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام در خصوص شاخص‌های مذکور نیازمند توجه ویژه به جامعه روستایی است.

تحقق اهداف موردنظر در سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام ارتباط کامل با تقویت دهیاری‌ها به عنون مدیریت محلی دارد. تاکنون توسعه روستایی مترداف با توسعه کشاورزی بود و به مدیریت فضا، کالبد و محیط روستا توجهی نمی‌شد. با توجه به این که بیش از ۳۰ درصد از محصولات کشاورزی مستقیماً نتیجه فعالیت کشاورزان ساکن در محیط روستا است، ضروری است به بهسازی، عمران و آبادانی محیط روستا توجه بیش از پیش شود که نتیجه و دستاورد آن اثر مثبت در افزایش تولید کشاورزی خواهد بود.

۴-۲-۱۰-۱-امکانات و قابلیت‌ها

از جمله امکانات موجود در خصوص تامین منابع درآمدی دهیاری‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- وجود ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بالقوه در محیط روستایی برای اخذ عوارض.
- ۲- وجود زمینه‌های مختلف برای عرضه خدمات به واسطه عدم برخورداری روستاییان از انواع خدمات عمومی و در نتیجه امکان اخذ بهای خدمات.
- ۳- وجود زمینه‌های لازم برای سرمایه‌گذاری مشترک دهیاری‌ها با بخش‌های خصوصی و عمومی غیر دولتی که دارای مزیت نسبی هستند.
- ۴- وجود سرمایه اجتماعی در جامعه روستایی که فراهم‌کننده زمینه مشارکت‌های مالی و اجتماعی روستاییان در اداره امور روستاها است.

۵-۲-۱۰-۱-محدودیت و تنگناها

- ۱- وجود شکاف درآمدی رو به تزاید میان روستاییان و شهرنشینان به عنوان عامل مهم در تقویت مهاجرت از روستاها
- ۲- درصد بالای بیکاری آشکار و به ویژه بیکاری پنهان که رغبت به سکونت در روستاها را کاهش می‌دهد.
- ۳- درصد بالای جمعیت روستایی زیر خط فقر که توان پرداخت عوارض و بهای خدمات را ندارند.
- ۴- تهدید مداوم و پیوسته جامعه روستایی از سوی انواع حوادث و بلایای طبیعی و به ویژه خشکسالی و سرمازدگی محصولات کشاورزی که در کاهش توان مالی روستاییان مؤثر است.

۶-۲-۱۰-۱-نقش و جایگاه بخش در تحقق اهداف چشم‌انداز

در تحقق اهداف چشم انداز و سیاست های کلی برنامه چهارم مدیریت های محلی (دهیاری ها) نقش مؤثری دارند. شناسایی مزیت های نسبی و زمینه های اقتصادی برای ایجاد اشتغال و انجام برر سی های اقتصادی و اجتماعی لازم در این خصوص و بهره گیری از تسهیلات مالی بانکها و مؤسسات و مشارکت با بخش خصوصی و سایر بخش ها در ایجاد سرمایه گذاری در انواع طرح های اشتغال و تولیدی قطعاً منجر به ایجاد اشتغال و افزایش سطح درآمدی روستاییان خواهد شد و از طریق منابع و درآمدهای حاصله به عنوان درآمد حاصل از مؤسسات انتفاعی، دهیاری ها می توانند وظایف قانونی خود را با پشتوانه درآمدی حاصله برسانند و محیط و فضای روستا را از طریق اجرای طرح های عمرانی و بهسازی و طرح های خدماتی مناسب قابل سکونت نمایند.

بنابراین دهیاری ها از یک سو با اخذ تسهیلات و کمک های دولتی و از سوی دیگر با اجرای طرح های اقتصادی و خدماتی می توانند در تحقق اهداف سند چشم انداز و سیاست های کلی نظام در حوزه جامعه روستایی مؤثر باشند.

۲-۱۰-۱- اهداف کلی و راهبردهای کلان

اهداف کلی و راهبردی توسعه مدیریت روستایی در تأمین منابع درآمدی برای تحقق سند چشم انداز را می توان به شرح زیر برشمرد:

- دستیابی به منابع پایدار درآمدی برای دهیاری ها در جهت نیل به خود کفایی.
- ایجاد زمینه ها و تسهیلات لازم برای حضور بخش خصوصی و دیگر بخش ها برای سرمایه گذاری در طرح های عمرانی و خدماتی.
- شناسایی و ایجاد مزیت های نسبی در پهنه جغرافیایی به منظور ایجاد فرصت برابر برای همه نقاط.

۲-۱۰-۸- اهداف کمی و سیاست های اجرایی بخش

اهداف کلی و سیاست های اجرایی در خصوص منابع مالی و درآمدهای دهیاری ها به شرح زیر است:

- ۱- افزایش متوسط بودجه دهیاری ها از ۲۷۰ میلیون ریال به ۱۸۸۲ میلیون ریال.
- ۲- بهره گیری از منابع و تسهیلات بانکی بدون بهره بلندمدت
- ۳- اعطای تسهیلات و معافیت های لازم برای حضور بخش خصوصی و تعاونی برای سرمایه گذاری در طرح های عمرانی و خدماتی

۲-۱۰-۹- سیاست ها و اولویت های استانی

اولویت های مورد بررسی استان ها جهت تقویت منابع مالی درآمدی دهیاری ها به شرح زیر است:

- توجه ویژه به روستاهای دارای ظرفیت و پتانسیل بالای ایجاد فرصت شغلی.
- توجه خاص به روستاهایی که توانایی جذب و نگهداشتن جمعیت خود و روستاهای پیرامون را دارند.
- توجه به روستاهایی که براساس اقتصاد و مقیاس حداکثر بهره و استفاده را از سرمایه گذاری ها دارند.

- توجه ویژه به روستاهایی که دارای نقش تولیدی و اقتصادی مهم هستند.
- توجه خاص به روستاهایی که در معرض تخلیه جمعیت هستند و...
- توجه به مناطق و روستاهای محروم و نیازمند خدمات.

۱۰-۲-۱-۱۰-۱- اقدامات مهم و اساسی

به منظور فراهم نمودن زمینه ایجاد منابع پایدار درآمدی برای دهیاری‌ها اقدامات ذیل قابل انجام است:

- اخذ و اعطای تسهیلات مالی به دهیاری‌ها برای مشارکت با بخش خصوصی در اجرای طرح‌های عمرانی و خدماتی
- در آمد زا.
- اعطای تسهیلات ویژه به بخش خصوصی و سایر بخشها برای حضور در وستا و اجرای طرح‌های اقتصادی.
- خرید ماشین‌آلات و تجهیزات عمرانی و خدماتی برای دهیاری‌ها برای ایجاد وظایف قانونی.
- اعطای حداقل ۳۰ درصد سرمایه مورد نیاز برای اجرای طرح‌های اقتصادی به صورت بلاعوض به سرمایه گذران بخش خصوصی علاقه‌مند به فعالیت در روستاها
- توجه ویژه به موضوع مشارکت روستاییان در اجرا، اداره و نگهداری از طرح‌های عمرانی و خدماتی اجرا شده در روستاها.
- ایجاد تعاونی‌های دهیاری‌ها در سطح بخش‌ها به منظور اجرای طرح‌ها به صورت مشترک و با هدف بهره‌گیری مناسب از سرمایه‌گذاری‌ها

۳-۱۰-۱- دستورالعمل ایجاد یکنواختی در نظام عوارض شوراهای اسلامی بخش به استناد تبصره ذیل ماده ۳۷ آیین‌نامه مالی دهیاری‌ها و تبصره ذیل ماده ۵ آیین‌نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی

ماده ۱- در این دستورالعمل برای رعایت اختصار به جای قانون تشکیلات وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵ و اصلاحیه بعدی آن واژه قانون شوراهای و به جای آیین‌نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک مصوب ۱۳۷۸/۸/۱۰ هیأت وزیران از واژه آیین‌نامه اجرایی و به جای قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولید کنندگان کالا، ارائه دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی مصوب ۱۳۸۱/۱۱/۲ واژه قانون تجمیع عوارض استفاده می‌شود.

ماده ۲- عوارض موضوع این دستورالعمل عبارت است از وجه یا وجوهی که مستند به آیین‌نامه اجرایی و با رعایت مقررات مندرج در ماده ۵ قانون تجمیع عوارض و تبصره یک آن و ماده ۳ و بند ب ماده ۱۴ و ماده ۱۶ آیین‌نامه اجرایی به تصویب شورای اسلامی بخش رسیده و از طریق درج در روزنامه‌ها و جراید محلی یا روزنامه‌های کثیرالانتشار و یا از هر طریق دیگری که جنبه عمومی دارد به آگاهی عموم برسد.

تبصره: وضع عوارض محلی جدید و یا افزایش نرخ هر یک از عوارض محلی می‌بایستی حداکثر تا پانزدهم بهمن ماه هر سال برای اجرا در سال بعد تصویب و اعلام عمومی گردد.

ماده ۳- منبع عوارض: عبارت است از کلیه امکان و واحدهای صنفی، صنعتی، تولیدی، خدماتی، ساختمانی، زمین و هرگونه منبع درآمدی واقع در محدوده روستا موضوع ماده ۳ آیین نامه اجرایی باشد.

ماده ۴- نوع عوارض:

الف - عوارض ملی: به عوارضی اطلاق می شود که در قانون تجمیع عوارض تکلیف نحوه وصول و ایصال و مصرف آن معین گردیده است.

ب - عوارض محلی عمومی: عوارضی است که با استناد بند ب ماده یک آیین نامه اجرایی قانون تجمیع عوارض و با رعایت مقررات مندرج در قانون شوراها و ماده ۳ آیین نامه اجرایی وضع گردیده است. از انواع عوارض محلی می توان عوارض بر زمین، ساختمان و کسب و پیشه و ... را نام برد. عوارض محلی عمومی پس از اظهار نظر استاندار ظرف مدت یک ماه قابل وصول است.

ج - عوارض محلی اختصاصی: عوارضی است که با رعایت تبصره یک ماده ۵ قانون تجمیع عوارض براساس شرایط جغرافیایی، طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و کالبدی روستا به پیشنهاد دهیار و تصویب شورای اسلامی و تأیید شورای اسلامی بخش، تعیین می شود عوارض محلی اختصاصی پس از اظهار نظر استاندار ظرف مدت یک ماه قابل وصول است.

ماده ۵- تعرفه های عوارض: فهرستی از کلیه انواع عوارض و بهای خدمات و سایر درآمدهایی که با رعایت قوانین مربوط توسط دهیاری وصول و یا تحصیل می شود، درج و هر نوع عوارض یا بهای خدمات جدیدی که وضع و تصویب می گردد یا هر تغییری که در نوع و میزان نرخ آن ها صورت می گیرد در تعرفه های مذکور منعکس شود.

ماده ۶- مؤدی عوارض: اشخاص حقیقی یا حقوقی پرداخت کننده عوارض یا درآمد به دهیاری است که ممکن است منبع عوارض یا در آمد مشمول وی باشد یا اشخاص مذکور وسیله وصول و ایصال عوارض و درآمد باشند.

ماده ۷- مأمور تشخیص: دهیار یا فردی است که از طرف دهیار اختیار تطبیق وضع مؤدی با هر مورد عوارض و تشخیص بدهی مؤدی کتباً به عهده او گذاشته شده است و مأمور تشخیص مکلف است کمال دقت را در تشخیص خود در مورد عوارض مربوطه به کار برد و در صورت بروز تخلف از وی مراجع ذیربط به وضع او رسیدگی خواهند نمود.

ماده ۸- تشخیص علی الرأس: تشخیصی است که مأمور تشخیص با رعایت این دستورالعمل و براساس قرائن مستند هنگامی که مؤدی از ارائه و در اختیار گذاشتن مدارک و دفاتر خودداری نماید، خواهد داد.

ماده ۹- مأمور وصول: مأموری است که از طرف دهیار جهت وصول درآمد و عوارض تعیین می شود. مأمورین وصول باید تضمین کافی را جهت انجام این وظیفه به دهیاری بسپارند.

ماده ۱۰- پیش آگهی: نوعی آگهی می باشد که حاوی مشخصات منبع عوارض و مؤدی یا مؤدیان با ذکر مستند قانونی و نوع و میزان عوارض و شماره حساب بانکی به همراه آدرس بانکی مربوطه که بعد از سررسید موعد پرداخت عوارض به بدهکار و یا مؤدی عوارض که پرداخت بدهی خود را به تأخیر انداخته است توسط دهیاری فرستاده می شود.

ماده ۱۱ - اخطاریه: برگه‌ای است که توسط دهیاری بعد از صدور و ارسال پیش‌آگهی برای اخطار به بدهکار عوارض و یا مؤدی عوارض که پرداخت بدهی خود را به تأخیر انداخته است، فرستاده می‌شود.

ماده ۱۲ - صورتحساب بدهی: برگه‌ای است که شامل میزان بدهی اشخاص حقیقی و یا حقوقی و شماره حساب بانکی مربوطه بابت انواع عوارض متعلق به تبع عوارض با ذکر مستند قانونی و نحوه محاسبه عوارض یا بدهی بوده که با درخواست مؤدی یا دفترخانه اسناد رسمی توسط دهیاری تنظیم و تسلیم و یا ارسال می‌گردد، چنانچه صورتحساب بدهی به منظور اعلام میزان بدهی و در پاسخ به استعلام دفاتر اسناد رسمی برای انجام معامله صادر شود انجام معامله در دفاتر اسناد رسمی منوط به ارائه مفاسد حساب بدهی و یا تودیع مبلغ بدهی به حساب بانکی دهیاری خواهد بود.

ماده ۱۳ - رسید دریافت وجه: برگه‌ای است که به موجب آن دهیاری مکلف است در قبال دریافت عوارض و سایر مطالبات به پرداخت کننده تسلیم نماید.

ماده ۱۴ - تقسیط عوارض: دهیاری مجاز به تقسیط مطالبات خود ناشی از عوارض نیست. در مواردی که مؤدی قادر به پرداخت تمام بدهی خود به طور یکجا نباشد، دهیاری می‌تواند مطالبات خود را با اقساط حداکثر در سی و شش ماه مطابق دستورالعملی که به پیشنهاد دهیار به تصویب شورای اسلامی روستای مربوط می‌رسد، دریافت نماید. در هر حال صدور مفاسد حساب موکل به تأدیه کلیه بدهی‌های مؤدی خواهد بود.

ماده ۱۵ - مفاسد حساب: برگه‌ای است که پس از پرداخت کامل بدهی مؤدی عوارض به دهیاری و یا اثبات عدم بدهی مؤدی در تاریخ معین برای مقطع زمانی مشخص صادر می‌شود و در آن می‌بایستی مشخصات کامل پرداخت کننده عوارض و منبع عوارض و حسب مورد مبلغ و شماره و تاریخ فیش بانکی محل پرداخت درج می‌شود.

ماده ۱۶ - پیش‌آگهی باید با ابلاغ قانونی طبق موارد مذکور در فصل ابلاغ قانونی آیین نامه دادرسی مدنی به مؤدی یا مؤدیان ابلاغ گردد و در پیش‌آگهی قید شود که عوارض متعلقه را حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز پس از این پیش‌آگهی به حساب معرفی شده در پیش‌آگهی واریز و رسید دریافت نمایند و در صورت اعتراض به میزان عوارض مؤدی، مؤدیان مکلفند حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز پس از ابلاغ رسمی اعتراض خود را کتباً به همراه مدارک مثبت به دهیاری تحویل و رسید دریافت دارند. در این صورت دهیاری در مرحله نخست موضوع را رسیدگی و چنانچه منجر به توافق نگردد، پرونده را جهت اتخاذ تصمیم نهایی به مرجع صالحه ارجاع خواهد نمود.

ماده ۱۷ - در صورت انقضای مهلت مندرج در پیش‌آگهی و عدم اعتراض مؤدی پیش‌آگهی صادره به منزله قبول از ناحیه مؤدی تلقی خواهد گردید.

ماده ۱۸ - دهیاری‌ها دارای فهرستی از تعرفه‌های عوارض خواهند بود که در آن انواع عوارضی که به وسیله دهیاری وصول و تحویل می‌شود درجه و هر نوع عوارض جدید که وضع و تصویب می‌گردد و یا هر تغییری که در نوع، میزان، مبلغ و نرخ آنها صورت می‌گیرد در فهرست مذکور منعکس می‌شود.

ماده ۱۹ - وزارت کشور) سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور (مکلف است آموزش های لازم را جهت توجیه این دستورالعمل به دهیاری ها ارائه نماید.

ماده ۲۰ - برقراری و وصول هرگونه عوارض محلی صرفاً در قالب قانون شوراها و آیین نامه اجرایی مربوطه و دستورالعمل صادره و سایر قوانین و مقررات مرتبط امکان پذیر خواهد بود.

ماده ۲۱ - وزارت کشور مسئول نظارت بر حسن اجرا و رعایت این دستورالعمل در کشور است. ("آشنایی با نحوه وضع و وصول عوارض دهیاری ها"، ۱۳۸۵)

۱۱-۱- آشنایی با دستورالعمل اجرای توزیع عواید متمرکز دهیاری های کشور

موضوع تبصره ۱ ماده ۶ قانون تجمیع عوارض ویژه سوخت، سیگار و شماره گذاری خودرو به منظور تسریع در روند جذب اعتبار و اجرای پروژه های مندرج در این دستورالعمل ذکر چند نکته ضروری است.

عواید سهم هر استان از موضوع این دستورالعمل براساس چهار شاخص تعداد دهیاری های هر استان، تعداد روستای بالای ۲۰ خانوار، جمعیت روستاهای بالای ۲۰ خانوار و نیز تعداد دهستان های هر استان محاسبه و تعیین شده است.

استانداری ها می توانند به دهیاری هایی که در تهیه و اجرای طرح ها از مشارکت و خودیاری اهالی کمک می گیرند، سهم بیشتری اختصاص دهند.

استان هایی که دارای طرح ساماندهی فضا و سکونت گاه های روستایی هستند، می بایست در تهیه طرح های این دستورالعمل طرح مذکور را مورد توجه قرار دهند.

در توزیع این عواید بین دهیاری ها می بایست شاخص جمعیت روستا به عنوان متغیر کلیدی و سایر شاخص های منطقی و مرتبط مورد توجه قرار گیرد.

خرید ماشین آلات عمرانی و خدماتی دهیاری ها به صورت متمرکز و توسط سازمان انجام می گیرد و استانداری ها می باید از انجام هر گونه خرید در این خصوص خودداری نمایند.

نظر به اینکه تهیه گزارش توجیهی یکی از پیش نیازهای اصلی توزیع عواید برای اغلب ردیف های این دستورالعمل می باشد (ردیف های ۲ و ۵ و ۶) ضروری است استانداری ها در این خصوص کمک های مشاوره ای لازم را به دهیاری ها ارائه نمایند.

دهیاری باید موضوع درخواست کمک جهت اجرای ردیف های این دستورالعمل را در قالب فرم شماره ۲ و در صورت نیاز، فرم های گزارش توجیهی مربوطه تنظیم و پس از تصویب شورای اسلامی روستا و تأیید مراجع ذیربط به معاونت امور عمرانی استانداری ارسال نماید.

معاونت امور عمرانی استانداری می بایست درخواست دریافت کمک دهیاری ها را پس از طی مراحل و تأیید گزارشات و فرم های مربوطه تهیه و کتباً به معاونت امور دهیاری های سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور جهت اقدام ارسال نمایند.

۱-۱۱-۱- کمک به تفکیک از مبدأ، جمع آوری و دفن بهداشتی پسماندها

به منظور حفظ و بهبود بهداشت محیط روستایی و جلوگیری از تخلیه انواع پسماندها در معابر رودخانه ها و دره های مجاور و برای به حداقل رساندن اثرات نامطلوب زباله بر محیط زیست به مدیریت پسماند اقدام کنند. دفع پسماندهای روستایی از گزینه های مهم و اساسی در مدیریت پسماندها در این مناطق مسحوب می شود. برای مکان دفن پسماندهای روستایی در گستره هر بخش یا شهرستان باید تعدادی شهر یا روستای مرکزی مشخص شود تا سایر روستاها به صورت اقماری حول آن ها محدوده بندی شوند. هماهنگی برای دفن پسماندها در یک محل دفن مشترک، به عهده کمیته ای با مسئولیت فرماندار و متشکل از دستگاه های ذیربط محل با صلاحدید فرماندار مربوطه می باشد. دهیاری های ذی ربط وظیفه دارند اراضی بایر مناسب برای تعیین مکان های مطروحه را شناسایی و جهت تایید به بخشرداری معرفی نمایند. به طور کلی کمک های موضوع ردیف حاضر می تواند در راستای موارد زیر در اختیار دهیاری ها قرار گیرد:

- تهیه امکانات و تجهیزات مناسب در زمینه جمع آوری و حمل پسماندها.
- تهیه تجهیزات مناسب به منظور دفع صحیح پسماندها.
- انتخاب محل مناسب براساس نظرات کارشناسی جهت دفن بهداشتی پسماندها.
- برگزاری دوره های مختلف جهت آموزش اهالی روستا و توانمندسازی آنان برای همیاری در فرآیند مدیریت پسماندها و تأمین هزینه های مدرسین این دوره ها.
- تعیین مکان های خاص جهت دپوی موقت پسماندها در سطح روستا و یا حریم آن.
- مدیریت جمع آوری، حمل و دفن پسماندها.
- تهیه تجهیزات مناسب جهت بازیافت و تفکیک مواد زائد جامد از مبدأ استفاده از عواید این ردیف منوط به تکمیل فرم هایی (فرم های ۲ و ۴ گزارش توجیهی) می باشد.

۱-۱۱-۲- کمک به توسعه و احیای جنگل ها و مراتع

وضعیت موجود و روند تخریب منابع طبیعی در ایران نگران کننده است و با وجود تلاش های سازمان های مربوطه در این خصوص دورنمای وضعیت منابع طبیعی روشن به نظر نمی رسد، به طوری که از نظر میزان تخریب زمین های حاصلخیز و منابع طبیعی ایران در درده دوم جهان قرار دارد. بنابراین توجه و تأکید دهیاری ها بر حفظ و احیا منابع طبیعی می تواند نقش ارزنده در کاهش تخریب این منابع با ارزش ایفا نماید.

دهیاری ها می توانند در صورت لزوم از طریق نهال کاری تامین آب مورد نیاز به ویژه در مناطق گرم، آموزش روستاییان همکاری و هماهنگی با قرقبانان به منظور مقابله با قطع بی رویه درختان جنگل، برنامه ریزی محلی جهت خروج دام از جنگل ها، بذرپاشی و. با همکاری و مشارکت سازمان جنگل ها و مراتع و نیز سازمان های ذیربط، در حفظ

و احیای منابع طبیعی حداکثر تا ۵ درصد از عواید بخش سوخت، سیگار و شماره‌گذاری اقدام نمایند. لازم به ذکر است کلیه فعالیت‌های صدرالذکر باید در محدوده خدماتی روستا باشد.

۳-۱۱-۱- کمک به تجهیز و راه اندازی دهیاری ها

دهیاری ها که از عواید متمرکز سال ۱۳۸۲ برای تجهیز و راه اندازی استفاده نکرده اند می توانند از محل کمک های این ردیف نسبت به تجهیز ساختمان دهیاری و خرید لوازم تجهیزات داری مانند رایانه، میز، صندلی و تلفکس اقدام نمایند. سهم هر دهیاری از محل این ردیف ۱۵ میلیون ریال است.

۴-۱۱-۱- کمک به ایجاد زمینه های لازم اقتصادی و اجتماعی توسعه پایدار روستایی

با توجه به رویکرد کلی توزیع اعتبارات جهت ایجاد زمینه های لازم اقتصادی و اجتماعی توسعه پایدار روستایی عواید این محور به شرح ذیل توزیع می شود.

۵-۱۱-۱- کمک به توسعه تولیدات کشاورزی، صنایع و ایجاد بازارچه های محلی

نظر به این که یکی از اهداف مهم تأسیس دهیاری ها کمک به بهبود معیشت و رفاه روستاییان می باشد. دهیاری می تواند جهت کمک به ایجاد بسترهای مناسب برای افزایش تولیدات کشاورزی و صنایع روستایی و نیز تسریع در روند بازاریابی تولیدات روستاییان اقدام نماید. این اقدامات می تواند در قالب مشارکت در ایجاد سردخانه‌ها و انبارهای عمومی، ایجاد فضاهای نگهداری احشام، پرورش ماهی در آب‌های شیرین (قنوات و ...) باشد. پروژه‌ها و پیشنهادهایی که در این خصوص تهیه و اجرا می شوند و از محل منابع این طرح استفاده می کنند. باید جهت توسعه بنیان‌های تولیدی روستا و فراهم کردن زیر ساخت های اولیه در این زمینه باشد. به طوری که منافع حاصل از آن شامل عموم روستاییان شود و موجب درآمد پایدار برای دهیاری گردد. از محل منابع این طرح به هیچ وجه اعتباری برای کمک بلاعوض به اشخاص حقیقی و حقوقی قابل پرداخت نیست.

جهت ترغیب دهیاری‌ها به اجرای پروژه‌هایی که منافع مشترک دارند و سرمایه‌گذاری آنها توسط یک دهیاری مقرون به صرفه نمی‌باشد، درخواست کمک جهت سرمایه‌گذاری مشترک توسط چند دهیاری دارای اولویت خاص بوده و میزان کمک تا ۷۰ درصد هزینه اجرای طرح قابل افزایش می‌باشد.

۶-۱۱-۱- کمک به ایجاد مؤسسات فرهنگی، اجتماعی و توسعه ورزش

با توجه به برخورداری هر یک از دستگاه های دولتی متولی ارائه خدمات فرهنگی، بهداشتی، آموزشی، ورزشی و اجتماعی از منابع اعتبارات ملی و قرار گرفتن این اقدامات در چارچوب وظایف قانونی آنها، نقش دهیاری‌ها در ارائه این خدمات به همکاری و ایجاد تسهیلاتی برای دستگاه‌های مورد نظر، محدود می شود. بنابراین کمک‌های موضوع حاضر تنها در چارچوب کمک دهیاری‌ها برای تسریع یا تسهیل در ارائه این خدمات یا اتمام طرح‌های نیمه تمامی که با کمبود منابع مالی مواجه است. عواید موضوع این ردیف می‌توانند در اقدامات زیر هزینه شوند:

(۱) ساخت یا توسعه کارگاه‌ها و مجتمع‌های هنری و سنتی

(۲) تأسیس یا توسعه کتابخانه و خرید کتاب

۳) توسعه و ایجاد ورزشگاه و تأسیسات ورزشی

۴) احداث و یا تکمیل و تجهیز سرویس های بهداشتی نظیر حمام و آب‌خوری کمک به تدوین برنامه پنج‌ساله دهیاری ها نظر به ضرورت برنامه‌ریزی و هماهنگی کلیه وظایف و امور در چارچوب برنامه‌ای مشخص و مدون، کلیه دهیاری‌ها موظفند نسبت به تهیه برنامه پنج‌ساله اقدام نمایند. با توجه به کمبود نیروی متخصص در روستا، دهیار می‌تواند با هماهنگی معاونت امور عمرانی استانداری می‌تواند با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و دانشگاه‌ها، نسبت به شناسایی افراد ذی صلاح و معرفی آن‌ها به دهیاری‌ها اقدام نماید.

۷-۱۱-۱- کمک به برگزاری دوره های آموزش غیر متمرکز

نظر به گستردگی وظایف دهیاری ها و تازه تأسیس بودن تشکیلات سازمانی آنها از یک سو و نقش ارزنده آموزش در توانمندسازی نیروی انسانی از سوی دیگر، برگزاری دوره‌های آموزشی برای دهیاران ضروری است. لذا معاونت امور عمرانی استانداری مجاز است حداقل ۳ درصد از سهمیه تخصیصی را به صورت متمرکز صرفاً به امر آموزش دهیاران در قالب پنج دوره آموزشی کوتاه مدت و در چارچوب محورهای آموزشی ابلاغی و همچنین در صورت نیاز، به برگزاری بازدیدهای آموزشی مربوطه اختصاص دهد. در صورت لزوم استانداری می‌تواند از سایر منابع در اختیار، نسبت به برگزاری دوره های آموزشی برای سایر نهادهای مرتبط با حوزه های فعالیت دهیاری ها (اعم از شورای اسلامی روستا، شوراهای اسلامی بخش و ...) اقدام نماید.

موضوع تبصره ۳ ماده ۲ قانون تجمیع عوارض دورازده در هزار حقوق گمرکی کمک به اجرای طرح های هادی توسعه روستایی با توجه به رویکردهای کلی توزیع عواید متمرکز جهت مساعدت و کمک به عمران و توسعه مدیریت روستایی، عواید این محور به شرح ذیل توزیع می‌شود.

۸-۱۱-۱- کمک به تهیه طرح هادی

با توجه به اهمیت تهیه طرح هادی روستایی به عنوان اولویت در بهبود وضعیت کالبدی و محیطی روستا، دهیاری‌هایی که فاقد طرح هادی می‌باشند، می‌توانند با هماهنگی بنیاد مسکن شهرستان، از محل عواید این ردیف نسبت به تهیه طرح هادی برای روستای موردنظر اقدام نمایند. دهیاری‌هایی که دوره اعتبار طرح هادی آن‌ها سپری شده‌است (بیش از ۱۰ سال از تاریخ تهیه طرح هادی گذشته است) نیز می‌توانند از کمک‌های این ردیف نسبت به بازنگری طرح‌های هادی خود اقدام نمایند.

۹-۱۱-۱- کمک به اصلاح و توسعه شبکه معابر

اصلاح و توسعه شبکه معابر از اقدامات اساسی در جهت اجرای طرح هادی روستا است. بنابراین روستاهایی که دارای طرح هادی می‌باشند می‌توانند از عواید این ردیف استفاده نمایند.

۱۰-۱۱-۱- کمک به ایمن‌سازی و ایجاد تأسیسات حفاظتی در روستاهای کشور

سیل به عنوان یکی از مهم‌ترین حوادث طبیعی منجر به تخریب بسیاری از روستاهای کشور شده است و در برنامه پنج ساله سوم توسعه کشور شناسایی مناطق روستایی در معرض حوادث طبیعی و تهیه طرح های ایمن سازی راهکار مقابله

با این پدیده عنوان شده است از این رو، اقدامات مدیریتی کنترل سیلاب و اقدامات ساختمانی دارای اهمیت و ضرورت جدی است.

انجام کلیه فعالیت‌های عمرانی مرتبط با این ردیف باید با هماهنگی و تأیید دفتر فنی استانداری صورت پذیرد.

۱۱-۱-۱- کمک به ساماندهی گورستان‌ها، تأسیسات و تجهیزات مربوطه

نظر به این که بسیاری از گورستان‌های موجود با کمبود امکانات به داشتنی نظیر غسل‌خانه، منبع آب دائم و با مشکلات دسترسی مواجه می‌باشند، بنابراین کمک‌های موضوع این ردیف بر اساس اولویت‌های زیر تخصیص داده می‌شود.

- بهسازی غسل‌خانه گورستان با در نظر گرفتن اصول و معیارهای بهداشتی
- احداث غسل‌خانه در گورستان براساس معیارها و ضوابط فنی و بهداشتی

ایجاد گورستان جدید در محل پیشنهاد شده در طرح هادی روستا براساس ضوابط و مقررات فنی و بهداشتی. دهیاری‌هایی که روستای محل خدمت آن‌ها، به طور مشترک از یک گورستان استفاده می‌کنند. می‌توانند درخواست خود را برای دریافت کمک‌های موضوع این ردیف، به طور مشترک ارائه کنند. ایجاد گورستان مستقل در چنین روستاهایی منوط به ارائه دلایل مستند و دقیق در این زمینه می‌باشد.

اجرای طرح در روستا براساس ضوابط و مقررات مندرج در شیوه‌نامه احداث غسل‌خانه روستایی ضوابط فنی و ساختمانی مربوط به احداث غسل‌خانه و ضوابط طرح هادی روستا و معیارهای تعیین شده توسط دفتر فنی استانداری انجام خواهد شد.

۱۲-۱-۱- کمک به ایجاد، حفظ و نگهداری فضای سبز تفریحی

یکی از خصوصیات بارز روستاها داشتن فضاهای سرسبز و مناظر زیبایی طبیعی است. وجود باغ، رودخانه، چشمه، آبشار و غیره از جمله جاذبه‌های طبیعی و یا انسان ساخت در روستاها است که با صرف هزینه‌ای اندک می‌توانند به فضاهای جذاب و فرح‌بخش تبدیل شوند و اهالی روستا یا گردشگران دیگر را به سوی خود جذب نمایند. به این ترتیب کمک‌های موضوع این ردیف براساس اولویت‌هایی مانند طراحی و فضاسازی بیشه‌ها و جنگل‌های طبیعی درون روستا یا در فاصله نزدیک به آن، احداث و توسعه پارک‌های موجود روستا از نظر وسعت و تجهیزات رفاهی، ایجاد یا توسعه فضای سبز در حاشیه معابر روستا قابل انجام است.

جهت انجام هر یک از اولویت‌های مذکور توجه به موارد زیر ضروری است:

۱- فاصله فضای طبیعی از مرکز روستا باید به اندازه‌ای باشد که ساکنان علاقه‌مند به گذراندن اوقات فراغت خود در آن باشند.

۲- پارک‌های موجود در روستا دچار خشکی یا کمبود آب مورد نیاز نباشند و ساکنان روستا از وجود آن به خوبی بهره‌مند شوند.

۳- زمین مورد نیاز پارک در مالکیت دهیاری عمومی قرار داشته باشند.

مکان انتخاب شده برای احداث پارک جدید، دارای دسترسی به منابع آب دائمی و کافی باشد.

نگهداری از فضاهای سبز موضوع طرح، با مشکلات قابل پیش‌بینی به خصوص در زمینه تأمین آب، تخریب از طرف ساکنان روستا و خطرات تخریب سیلاب مواجه نباشند. آرایه کمک به طرح‌های جدید طراحی و ایجاد پارک، مشروط به پیش‌بینی ضرورت احداث پارک در طرح هادی روستاها است. ایجاد پارک تفریحی باید براساس شیوه‌نامه انجام گیرد.

۱۳-۱۱-۱- کمک به هدایت و جمع‌آوری آب‌های سطحی

حفظ بافت روستا و زمین‌های کشاورزی در برابر خطر جریان شدید و سریع آب‌های سطحی در معابر روستا و جمع‌آوری و هدایت آن‌ها در مسیرهای مناسب و بدون خطر نیازمند انجام اقدامات محافظتی است. در روستاهای دارای طرح هادی، این اقدامات در قالب برنامه هدایت آب‌های سطحی تعیین می‌شوند.

روستاهای آسیب‌پذیری که دارای طرح هادی هستند و برنامه هدایت آب‌های سطحی نیز برای آنها تعریف شده‌است. در اولویت قرار دارند. در این روستاها کمک اختصاص یافته فقط در چارچوب اقدامات اجرایی طرح هادی که احتمالاً به همراه برنامه اصلاح و تعریض معابر یا به طور مستقل از آن می‌باشد. هزینه خواهد شد. در روستاهای فاقد طرح هادی اجرای طرح جمع‌آوری و هدایت آب‌های سطحی باید در چارچوب ضوابط مندرج در شیوه‌نامه ساماندهی جمع‌آوری و هدایت آب‌های سطحی روستا که متعاقباً ابلاغ خواهد شد انجام گیرد.

طرح‌های جدول‌کشی حاشیه معابر روستا، احداث کانال انتقال آب‌های حاصل از بارندگی بر زمین‌های مشرف بر روستا که از بافت روستا عبور می‌کنند بیشتر مورد تأکید می‌باشند.

اولویت بندی روستاهای واجد شرایط برای دریافت کمک‌های این ردیف به شرح ذیل می‌باشند:

- روستاهایی که دارای رودخانه دائمی در درون بافت کالبدی خود هستند و طغیان آن در فصول پرباران موجب تضعیف دسترسی یا تخریب املاک حاشیه رودخانه می‌شود.
- روستاهای مناطق خشک که در پای دامنه‌ها قرار دارند و مجرای روان آب‌های این دامنه از بافت کالبدی روستا می‌گذرد.
- روستاهایی که در زمین‌های هموار و کم‌شیب قرار دارند و دفع طبیعی آب‌های سطحی حاصل از مصرف خانگی یا بارندگی با مشکل جدی همراه است. دهیاری‌ها، هنگام ارائه طرح خود برای استفاده از کمک‌های موضوع این ردیف، باید گزارش توجیهی مناسبی را براساس چارچوب زیر تهیه و ارائه کنند.

۱۴-۱۱-۱- کمک به حفظ میراث فرهنگی و تقویت گردشگری

اولویت تهیه طرح و استفاده از اعتبارات این ردیف مربوط به روستاهایی است که دارای مناطق گردشگری و بافت‌های تاریخی و فرهنگی در سطح بین‌المللی و یا ثبت در فهرست آثار ملی باشند.

براین اساس دهیاری باید طرح پیشنهادی خود را برای محدوده‌های تاریخی، فرهنگی و طبیعی دارای جاذبه‌های گردشگری به معاونت امور عمرانی استانداری ارسال نماید. در تهیه طرح‌های پیشنهادی باید به طرح‌های تهیه شده

توسط دستگاه های مسئول (سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و سایر سازمان های ذی ربط) توجه شود و طرح های مذکور و یا نیمه تمام دارای اولویت می باشند. طرح های ارسالی باید حداقل دارای یکی از ویژگی های زیر باشد:

۱. داشتن تأثیر مثبت بر حفظ هویت فرهنگی و تاریخی روستا و منطقه.
۲. امکان معرفی محدوده طرح) گردشگری یا میراث فرهنگی (در سطح ملی و بین المللی.
۳. دارا بودن ویژگی های منحصر به فرد در سطح استان در زمینه های طبیعی، تاریخی، فرهنگی و معماری.
۴. تقویت و ایجاد زمینه های رشد اقتصادی از طریق جذب گردشگر.
۵. کمک به تثبیت و حفظ و نگهداشت جمعیت روستایی از طریق ایجاد زمینه های اشتغال.

۱۵-۱۱-۱- کمک به اجرای طرح های تفکیک از مبدأ و دفن بهداشتی پسماندها

اولویت تهیه طرح و استفاده از عواید این ردیف مربوط به روستاهای واقع در مناطق بحرانی از نظر زیست محیطی، روستاهای واقع در مجاورت رودخانه ها و دریاها، مناطق گردشگری و موارد مشابه می باشد. همچنین پروژه های مشترک بین چند روستا و یک یا چند روستا با شهرهای مجاور واجد اولویت می باشد.

تهیه پروژه های مطالعاتی و اجرایی باید توسط مراجع ذی صلاح) مانند مراکز علمی و دانشگاهی، مهندسی مشاور و یا کارشناسان حقیقی متخصص و محیط زیست استان و یا سایر دستگاه های اداری مرتبط) و یا افراد حقیقی ذی صلاح انجام شود.

در تهیه طرح ها باید توجه کافی به طرح های ناحیه ای بالادست و مکان یابی های انجام شده و ظرفیت های موجود مبذول و حتی المقدور اجرای طرح با لحاظ توسعه آتی آن و تحت پوشش بودن مراکز جمعیتی بیشتر انجام شود.

۱۶-۱۱-۱- کمک به احداث طرح های کمپوست و بیوکمپوست

به منظور کمک به احداث طرح های کمپوست و بیوکمپوست ضروری است اقدامات لازم برای تهیه طرح های پیشنهادی لازم در قالب اولویت ها و شرح خدمات کلی زیر انجام گیرد.

۱- پروژه های احداث واحدهای کمپوست و بیوکمپوستی که به طور مشترک توسط چندین روستا مورد اقدام قرار گیرند، واجد اولویت خواهند بود.

۲- تهیه پروژه و مکان یابی دقیق واحدهای مربوطه توسط کارشناسان مراکز علمی و دانشگاهی، مشاورین ذی صلاح و... انجام پذیرفته باشد و مشتمل بر موارد ذیل باشد:

۱-۲- مکان یابی مناسب و علمی جهت اخذ مجوزهای لازم برای احداث واحد تولید کمپوست و بیوکمپوست، از سازمان های مربوطه شامل اداره کل محیط زیست استان، اداره منابع طبیعی و سایر دستگاه های ذی ربط.

۲-۲- بررسی دقیق ویژگی ها و خصوصیات جغرافیایی محل احداث) شرایط اقلیمی، توپوگرافی، خاک شناسی، وضعیت آب های زیرزمینی و سطحی و (...)

۲-۳- بررسی دقیق وضعیت موجود زباله‌های روستایی) شامل کمیت و کیفیت پسماندهای تولیدی، تعیین میزان رطوبت و ...)

۲-۴- تهیه گزارشات توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پروژه.

۲-۵- تعیین طراحی و نوع واحد تولید کننده کمپوست یا بیوکمپوست و ارائه گزارش نوع و ظرفیت تجهیزات و ماشین آلات موردنیاز در طرح. در این گزارش نحوه کنترل بو و حشرات و... بایستی بررسی شود.

۲-۶- طراحی و ارائه نقشه های دقیق و کامل اجرای واحد تولید کننده کود کمپوست یا بیوکمپوست با مقیاس مناسب.

۲-۷- تهیه گزارش مربوط به کمیت و کیفیت کودهای مختلف مصرفی در منطقه و اثرات زیست محیطی آنها و همچنین نحوه رقابت کود کمپوست تولیدی با آنها.

۲-۸- تهیه گزارش اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی اجرای پروژه.

۱۷-۱۱-۱- کمک به اجرای طرح های برگزیده

به منظور شناسایی و انتقال دانش و تبادل تجارب حاصل پروژه های موفق و تشویق دهیاری ها به اجرای طرح های ابتکاری، سازمان طرح های برگزیده و ممتاز را مورد تشویق قرار می دهد. طرح های برگزیده و موفق، طرح هایی هستند که اثری آشکار و ملموس در بهبود کیفیت زندگی روستاییان دارند:

۱. نتیجه مشارکت موثر دهیاری ها)، بخش خصوصی تشکل های عمومی غیردولتی و (... باشند.

۲. دارای پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی پایدار و ماندگار باشند.

طرح های ارسالی می توانند در چارچوب حداقل یکی از محورهای ذیل باشند:

- بهداشت، نظافت و ایمنی روستایی
- برنامه ریزی و بهبود وضعیت کالبدی روستا
- حفظ منابع طبیعی، محیط زیست و فضای سبز روستا
- کمک به توسعه گردشگری
- ایجاد منابع پایدار درآمدی برای دهیاری

طرح برگزیده دهیاری هایی که برپایه مشارکت روستاییان، تشکل های عمومی داوطلب، بخش خصوصی و سایر نهادها و سازمان ها هستند در اولویت می باشند. دهیاری می تواند طرح پیشنهادی خود را با توجه به شرایط فوق جهت شرکت در مسابقه و اخذ جایزه این ردیف را در قالب دستورالعمل مربوطه که متعاقباً ارسال خواهد شد، تهیه و به معاونت امور عمرانی استانداری ارسال نماید.

۱۸-۱۱-۱- پرداخت وام به دهیاری ها برای اجرای طرح های درآمدزا

جهت نیل به خودکفایی دهیاری ها و کمک به اجرای طرح های درآمدزا، ایجاد فرصت های شغلی و رونق بخشی به اقتصاد روستا، دهیاری ها می توانند از منابع این ردیف با همکاری و مشارکت بخش خصوصی جهت سرمایه گذاری، استفاده نمایند. عواید این ردیف به اجرای طرح های درآمدزا اختصاص می یابد که به طور مستقیم یا غیرمستقیم با وظایف قانونی دهیاری ها مرتبط بوده و دارای توجیه اقتصادی و درآمدزایی باشد. که « دستورالعمل پرداخت وام به دهیاری ها » دهیاری می تواند موضوع درخواست وام را در قالب متعاقباً ابلاغ خواهد شد، تهیه و به معاونت امور عمرانی استانداری ارسال نماید.

۱۹-۱۱-۱- کمک به اجرای طرح های آموزشی و پژوهشی

به منظور انجام بررسی های علمی و کارشناسی در حوزه دهیاری ها و برگزاری دوره ها و کارگاه های آموزشی به صورت متمرکز، استانداری ها می توانند از منابع اعتباری این ردیف استفاده نمایند. بدین منظور معاونت امور عمرانی استانداری ضروری است عناوین طرح های علمی و پژوهشی و همچنین و فهرست نیازهای آموزشی خود را به معاونت امور دهیاری های سازمان ارسال نمایند. عناوین طرح های پژوهشی ارسالی می بایست مرتبط با حوزه فعالیت دهیاری ها و در سطح ملی و منطقه ای باشد.

بدیهی است پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور پس از بررسی عناوین و فهرست های ارسال شده نسبت به انتخاب و اجرای طرح ها و دوره های آموزشی اقدام خواهد نمود.

۲۰-۱۱-۱- کمک به بودجه دهیاری ها

با توجه به رویکرد کلی توزیع عواید متمرکز، به منظور تأمین هزینه های جاری پیش بینی شده در بودجه، هزینه های پرسنلی و خرید لوازم و تجهیزات اداری، دهیاری می تواند حداکثر ۱۰ درصد کل سهم عواید متمرکز دریافتی خود را برای این منظور هزینه کند.